

Бойно единство с балканските народи

Друга една историческа заслуга на партизанското движение е циментирането на основата за изграждане бойното единство на балканските народи. Докато хитлеристка Германия и нейните наместнически правителства се стараеха със всички сили да разпалват враждите между сърби, българи, хървати, македонци, албанци, гърци, словенци, да увличат войската и населението им към взаимно изстребление и към задълбочаване на наслояваните в миналото, пак по вина на управляващите шовинистически групировки умрази — самите народи постигаха своето побратимяване отдолу, в процеса на битката срещу общите външни и вътрешни врагове.

Особено развитие получи единоедействието и взаимната помощ във въоръжената борба срещу фашизма между българи, сърби и македонци, действащи от двете страни на своите граници.

Главното значение на това единоедействие бе значение политическо. Докато българските хитлеристки агенти водеха предателска и братоубийствена война срещу югославските народно-освободителни войски и безжалостно изстребваха невинното сръбско население, нашите въстаници заставаха редом с югославските си братя за дружен отпор срещу германските и български фашисти. Докато българските и сръбските шовинисти залягаха да постигнат „вековните си идеали“ чрез взаимното унищожаване на народите — българи, сърби и македонци издигнаха знамето на братството между южните славяни.

Благодатната почва за прекрасната дружба и приятелство, която бе осъществена през месеците на Отечествената война, бе напоена предварително с общо проляната кръв на югославянските и български партизани. Българските войници и офицери, които напускоаха своите части и преминаваха доброволно на страната на югославската народна войска, сочеха пътя за спасението и на останалите — техният подвиг допринесе за масовото психологическо преустройство на всички народни синове от двете страни на границата, които още не бяха изживяли злостните наслоения на шовинистическата противославянска пропаганда.

Боевото сътрудничество имаше особено важно политическо значение за македонския народ. Цели десетилетия шайката на българските империалисти, ръководена от двореца и подпомагана от македонските предатели, намерили подслон в България, изкористваха за своите грабителски цели славните борби на македонския народ за свобода и независимост. Хитлер си послужи още веднъж със изстрадала Македония — взе я като разменна монета и започна да разпалва вълчите апетити ту на българските, ту на сръбските империалисти. А когато целият сръбски народ се вдигна на жестока битка, берлинският кърволок я предаде за „вечно ползуване“ на българските си съдружници. Македония трябваше да укрепи васалната верност на българите, да ги накара със всички сили да изпълняват предопределената им джандарска служба на Балканите. И ето — окървавените през две братоубийствени войни български стръвници отново наметнаха фердинандовската и радославска мантия на „велики освободители“, отпратиха в Македония най-изпитаните си оръдия и подхванаха плячкосването на страната и изстреблението на всички честни борци, които помнеха и следваха заветите на Гоце Делчева и на героите от Илинденското въстание.

Дружната борба на нашето и македонското съпротивителни движения против общия враг нанесе смъртен удар на българските фашистки разбойници, подкрепяни единодушно от царедворски реакционни „демократи“ и „социалдемократи“. Общата партизанска и политическа борба не позволи да се вкоренят нито в Македония, нито в България великобългарските шовинистически стремежи, тя показа на българите, че македонците не желаят да стават роби на българските империалисти, показа и на македонците, че българският народ не мисли като своите продажни хитлеристки управници, не одобрява и се бори срещу тяхната империалистическа политика. Опряни на моралната и материалната подкрепа на българските борци, македонците можаха с още по-голям устрем да разгърнат своята наистина вековна борба срещу редуващите се завоеватели — турци, българи, гърци, италианци и сърби — за постигането на своята държавна независимост в рамките на Нова свободна федеративна Югославия. Така, още в процеса на борбата, македонците бяха признати за независим народ и получиха правото да редят живота и съдбините си, както им е угодно.

Тук трябва да се изтъкне великата заслуга на днешната Работническа партия (комунисти), наследницата и продължи-

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

БИЛТЕН

В Р Х О В Н О Г Ш Т А Б А
НАРОДНО - ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Декембар 1941 — Јануар 1942

Број 12 — 15

СРПСКИ ПАРТИЗАНИ НАСТАВЉАЈУ БОРБУ ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ НАРОДА

Већ је прошло више од два месеца откако су немачки фашистички банди терористички зверства извршили у Србији, Пољани и Југославији против партизана. Та је офанзива била припремана брзо и тешкокопачки него све раније. Биле су измислене нове немачке дисциплине са тешковима, интервенцијом и издржавањем. Биле су ангажоване крупне снаге веригача са циљем да се уник уштите народно-ослободилачке партизанске одреде у Србији. Немачком окупацији требало је партизани Недељ да савику патера језан док Срба против редовних партизана, који су се већ нестали можда херојски борили за слободу српског народа.

Немачки развојници нису били у стању, да само са својим снагама изађе на крај са партизанима. Немцима нису биле доволне ни Проваљене или Јотинске дивизионе банде, које су учествовале у свакој одржаном офанзиви против партизана, у свакој постојећој редовној Срба, и зато су сви фашистички развојници, постојећој дивизиони Недеља снази интервали Срба против Срба. Да није било одржане развојнице, постојећој дивизиони Недеља снази интервали Срба против Срба. Да није било одржане развојнице, постојећој дивизиони Недеља снази интервали Срба против Срба. Да није било одржане развојнице, постојећој дивизиони Недеља снази интервали Срба против Срба.

В раниците и торбите на българските партизанци са се намирали и некои от изданията на югославските партизани

телката на делото на предишната Българската социалдемократическа (след това комунистическа) партия (тесни социалисти), която в продължение на повече от четири десетилетия, с крайна настойчивост и удивителна последователност поддържаше единствено правилната линия за разрешаването на препълнения с трагизъм македонски въпрос, линията, чийто първи етап днес вече е осъществен.

Работническата партия беше онази, която през втората световна война твърдо разби и последните благовидни прикрития на великобългарския шовинизъм, които намираха доста подръжници у нас и пречеа на пълното осъществяване на сближението. Работническата партия разби лозунга „Македония за македонците“, както и лозунга „Автономна Македония“. По едно време се издигна дори в „демократическите среди“ нова измама: „Българските войски да изпразднят само онези земи, за които България никога не е претендирала“. Измамата бе много прозрачна, защото на прост език то значеше: Македония да остане окупирана от българските войски. Работническата партия имаше една единна позиция: „Българските войски изобщо да се приберат в родината си, като изпразднят всички

земи, „подарени“ от Хитлера, а македонският народ сам да определи формата на своето държавно устройство.“

Нещо повече—Работническата партия не само поддържаше идейно и принципиално, но работеше денонощно за участието на българската войска в борбата за освобождението на Македония по свободоловбив дълг, а и като изкупление за всички минали и сегашни тегла, причинени от България на македонския народ. И тази задача на Работническата партия и на Отечествения фронт бе действително осъществена в края на краищата — българската войска се хвърли в битката за освобождението на Македония, подпомогна освобождението на обширни области и с кръвта на бойците си отми престъпленията на великобългарските престъпници, като допринесе значително за укрепването на вътрешното македонско и на общото югославско федеративно единство.

Освен политическо значение, бойното сътрудничество имаше и военно значение. Нашите партизански части от граничните райони можеха да се събират на югославски терен, да се учат от големия опит на югославските партизани, да се въоръжават чрез тяхна помощ и сътрудничество, да почиват след акция и винаги да разчитат на комбинираните действия, които можеха да отвлечат част от вниманието и силите на врага, да разстроят концентрираните му удари. От голямо значение беше възможността за взаимно маневриране от двете страни на границата при по-силна и съгъстена реакция (с тази дума в партизанския език се изразяваха мерките на фашистите за преследване.)

Паметен пример за бойното сътрудничество между македонските, сръбските и гръцки партизански отреди ще остане походът на баталиона „Христо Ботев“, сформиран от български войници и подофицери и предвождан от Дичо Петров; този батальон влезе като съставна част от македонските бойни единици и участвува в много действия, някъде редом и с гръцките партизани. Братството между съседните славянски народи бе скрепено още по-силно през време на чутовния зимен поход на баталиона „Ботев“ и един македонски батальон, когато при най-тежки условия и сражения бяха изминати повече от 1000 километра — от Кожух-планина, през Паяк и Круша-планина, през Беласица, Огражден, Плачковица, Осоговска планина, Козяк, та чак до Сръбско. Там се създава голямото средище на българо-югославското бойно побратимяване, което се осъществява в провеждането на редица планови и от голям мащаб общи акции и сражения.

Българските партизани намираха закрила в земите на братска Югославия. Там те печелеха опит, въоръжаваха се и се връщаха за нови боеве

Една от проявите на българо-югославското сътрудничество през време на борбата срещу фашизма, през време на войната бе голямата пропагандна и печатна дейност, развита от българското съпротивително движение сред нашата армия, особено сред частите от окупационния корпус в Югославия. В нелегалните печатници на Работническата партия се издаваха в голям тираж много позиви, които се разпращаха на адресите на мобилизираните войници и офицери, пръскаха се в района на казармите и лагерите, както и по пътищата, през които се движеха войските. Тези позиви се подхващаха, преписваха и наново разпространяваха според дадените указания.

За улеснение на югославските отреди, такива позиви се печатаха в България и се изпращаха готови в Югославия — за разпространяване от самите югославяни сред българските войници. Наситени с верна мисъл и написани с вълнуващо чувство, апелите допринесоха за постигането на последната цел — рухването на окупацията и хвърлянето на българската войска в битката срещу германците, в подкрепа на югославяните.

Ето един такъв, образцово написан, издаден в печатницата на в. „Работническо дело“ позив :

„Апел
към българския народ в мундири

Братя войници!

Какво търсим ние и кому служим в страната на нашите югославски съседни и кръвни братя? Каква опасност ни заплашва от тая страна? Никаква, абсолютно никаква! Обясненията, които по тоя повод ни дават нашите големи и малки началства, не са нищо друго, освен отвратителна лъжа. А истината е следната. *Пратиха ни да продължим в Сърбия кървавото дело на хитлеровите бандити, а те да отиват срещу нашите руски, украински и други съветски братя.*

Сръбските, черногорските и другите югославски народи се дигнаха като един против хитлеровото робство, което в не по-малка степен души и нашия български народ. Борбата, която нашите сръбски братя и сестри водят, е истинска борба за свободата и независимостта на всички поробени народи, в това число и на нашия. Борбата на нашите югославянски братя е една ценна подкрепа в борбата на великото славянско семейство, което е застрашено с унищожение от варварския хитлеризъм. Нашите продадени хитлерици, отказали се от своя род и племе, с измама и насилие ни наредиха, с пушка в ръка, на другия фронт — на страната на германския хитлеризъм — най-злия враг на славянството, на социалния прогрес и на народните свободи въобще. А докато ние ще проливаме кръвта си за угода на Хитлер, нашите жени и деца ще гладуват, ограбвани от немски и български спекуланти, нашите стопанства ще се разоряват. Нашата войска и нейната чест се продават на Хитлер в един момент, когато в неговия неминуем разгром могат само луди и лично заинтересовани хора да се съмняват. Представявате ли си, български войници, каква страшна беда може да сполети нашата държава, нас и нашите семейства от факта, че нашите войски се използват безпрепятствено от Хитлер, и то в едно колкото несправедливо, толкова и позорно дело — да задушават, в ролята на наемни жандарми и палачи, освободителното движение на своите кръвни братя?

Нам ни се разправя, че ние в Сърбия защитаваме делото на „Велика България“. Нагла и отвратителна лъжа! От де на къде, за да живее един народ свободно, съседът му непременно трябва да понася робство? Има ли в това дори капка справедливост? За да ни подготвят да бъдем безмилостни и жестоки към борещите се за свободата сръбски сестри и братя, разправят ни още за некогашните дела на великосръбските

Всѐко југославско издание беше извор на боеви опит на бългaрските партизани

шовинисти. Но с какво борещият се днес за свободата си сръбски народ е повече „виновен“ и „отговорен“ за действията на своите некогашни управници и великосръбски шовинисти, отколкото българският народ е „виновен“ и „отговорен“ за делата и престъпленията на днешните български управници — хитлерови лакеи и агенти?

Братя войници!

Кървавият хитлеризъм е повел варварска война за поробването на цяла Европа и за унищожението на културното славянство. Или погром на хитлеризма, или славянските народи ще бъдат разкъсани, унищожени, поробени и превърнати в „тор за германската раса“ — както Хитлер се изразява. В тая свещена борба всички славянски и други свободолюбиви народи, в това число и нашите сръбски братя, водят свещена освободителна война против варварския хитлеризъм. Само ние, българите, за срам и позор, се оставихме да бъдем хвърлени от шепа продажници в скутовете на Хитлер и да играем жалката роля на наемни жандарми и палачи, даващи кръвта си против свободата на нашите братя, против свободата и независимостта на собствената си държава.

Български войници и родолюбиви подофицери и офицери!

Ще се помирите ли с тоя позорен за народа ни и за армията на факт? Не! За честта на българския народ и на неговата армия, ние не верваме това. Името, честта, бъдещето на нашия народ и държава се опозоряват, изложени са на опасност. Дошло е време всеки да реши: с Хитлер и неговите български агенти ли ще върви, или със своя собствен народ

и неговите славянски братя? Ще изпълнява ли престъпни заповеди по сила на бездушната „дисциплина“, или ще тури край на криенето на хитлеровите агенти?

Братя,

Останете верни на великите свободолюбиви традиции на българския народ! Искайте твърдо и смело да се върнете обратно в България, за да се отдадете на своя мирен творчески труд!

Останете верни и достойни чеда на великото общеславянско семейство! Презрете онези, които за свои лични интереси и удобства се отричат от своята кръв и племе и клеветят борещите се наши братя.

Опълчете се с оръжие в ръка против поробителския хитлеризъм и неговите агенти от каквато и да са те народност! Застанете смело на фронта на свободата, на фронта на Велика Съветска Русия, борете се за свободата и независимостта на нашата Родина, окована днес в вериги от една продажна шайка, която е поставила своите лични интереси по-високо от интересите на народ и държава!

Не стреляйте против сръбските храбри четници и четнички, побратимявайте се с тях, минавайте на тяхна страна! Да живее освободителната борба на сръбския и другите поробени балкански народи! Да преуспява тяхната победа, която е и наша собствена победа!

Застанете на страната на славната освободителна Червена Армия, която ще разгроми неминуемо хитлеризма и ще освободи човечеството от неговото кърваво иго и от кошмара на войните! Да живее великия руски и другите съветски народи и тяхната победоносна Червена Армия!

Долу кървавия хитлеризъм, долу мракобесния фашизъм, долу хитлеристкото робство! Да живее свободата и независимостта на всички народи!

Да живее борбата на българските борци за свобода, независимост и правда!

Да живеят нашите югославянски другари и братя!

Размножавай и разпространявай! “

■

Далеч през границите, от свободните югославски планини, Комунистическата партия на Югославия на свой ред отправя братски позиви към българската войска, разкрива причините, по които офицери и войници са пратени, сочи извършените престъпления и пита:

НАДВОР ГЕРМАНСКИТЕ РАЗБОЙНИЦИ ОТ СКОПИЕ.

СКОПЈАНИ И СКОПЈАНКИ !

РАБОТНИЦИ, ГРАГЈАНИ, ИНТЕЛЕГЕНЦИЈА И МЛАДИНО !

Крвавно германски окупатор го поплави нашето убаво Скопје со својте дива орди кој ни донесоа глад, биромантија, насортување на честа и смрт. Германските грабачи преку бугарските фашистички слуги и нашата наредба ни ограбаа сѐ. Титото што беше одредено за погодна дажба от 1-во август ни го зедеа од устите ни. Илјадници јагњина протесоа објавничка цена ги зедеа од оточарите германските агенти и илјади останале без месо. Пуни складови со најубава овча прсена месо се празна а одат во складовите на германците, а за нас немаат ни дол кило на три месеца. Зарвавачниците останале без зарвавач во времето кога биде зарвавачот најбодук и најефтин, а тоа малку што го има је раскопано, изгнано и првосао (дубаници, дини, патлиџани, грабје и др.). Пред нашите очи германците јадаат салами, сунџи, бутери, јајца, по пол кило млеко пијат од една, а нашите деца, болни и стари немајат ни една чашка млеко во неделата. Сега тоа ни је малку а се фрлија на јавно крадејне кокошка, крави и други отоки на осланице.

СКОПЈАНИ И СКОПЈАНКИ - МАКЕДОНСКИ ПАТРИОТИ !

Побеониките германски кучиња испуштаваат на нашата околност а се

„Вн германските разбойници от Скопие“ — позив на македонското
спротивително движение

„Дали вие желаете србскиа народ да ви запомни като злосторници и тирани, както по-рано са били Турци?“

„Знайте, че ако се борите против србски народ, то вие се борите и против своя собствен народ!“

Но нека не правим отделни извадки. Нека следващият позив бѣде прочетен изцело от всички, така, както е написан, с неговите мили езикови грешки, с неговата висока политическа мъдрост и с вълнуващото до сълзи чувство на тия велики братя-славяни, които дори в дните, когато нашите войски палеа и убиваха жените и децата им, намираха в себе си чистите извори на славянската обич, на вярата, че съседните народи ще превъзмогнат фашисткия кошмар, за да заживеят завинаги в обич и мир.

„Войници, подофицери, офицери и български
окупационни войске Сърбия

Близко една година, под заповед на Хитлер и неговите слуги Борис, Филев и компанията му, вие дойдохте като окупационни войска въ нашите земи о свободна Сърбия. Вие до сега сте били сложни извъртшители волята на вашит властодържавници, които съ били разположени за терор и плячка. Вашит властодържавниците ви гонат да се държите с наш народ неприятелски. Тъ съ васъ погнели да се борите против нашит храбрить родолюбци — партизани, които се херойске борать за свобода — против окупатора и неговитъ подли слуги.

Да прогоните, да хваните, да млните, до бесите и да стреляте нашит родолюбци или да ги предате на хитлеровци, да палите сръбска села, като Бреник и други, и всичко живо останало от жителите да унищожавате, като не щадите жени, деца и старци. Погнали са васъ да извършите наказателна експедиция и с топове да разорявате села, из засада убивате невинни селяни, а некои изроди из вашитъ редове вършатъ плячка и насилино над нашит майки, жени, сестри и дъщери. Така сте на насъ убили нашит най добри борци, родолюбци. Убили сте на насъ герои и юнаци: „Мишу“ „Мамича“ „Старат“ „Косту Стаменко“ „Вича“ „Сечю“ „Зелета Велковича“ „Война Войновича“ „Мику“ „Срета Младеновича“ „Сречка“ „Тому Костича“, „Корчагина“ „Бранка Новиновича“ и други наши свободолюбиви, които од безкрайно обичали свободата и са се борили за нея, както вашиа Ботев, Левски, Димитров и други народни юнаци. *Какво сте вие до сега направили да спрете тия мръсни дѣла, убийства и срам, за които васъ гонятъ германскитъ фашисти и неговитъ слуги. Дали вие желате сръбския народ да ви запомни, като злостраници и тиранни, както по рано ся били Турци?* Докато сте тук и ходите въ нашит села и горите и гоните нашитъ борци на народа принождавате да напуца своите домове и бѣга на групѣ, знайте, че сръбския народъ ще гледа на вас като врагове. Знайте, че на васъ той сръбския народ нема да прости и ви заборава.

Ние знаем, че братския български народъ се ся ша тако бори против германскитъ фашисти и неговитъ слуги, германница Борис и останалите, които са недостойни да стояже на чело на братския Български народъ. Ние знаем, че братския български народъ се бори противъ своитъ продажници, които желаятъ за интереситъ на хитлеровци, които да изнами българската войска въ борба против Съветска Русия, и останалитъ словенски народи, които ся временна поробени. Вие които сте синове на братски български народъ, знайте че вие ако се борите противъ сръбски народъ, то вие се борите и противъ своя сопствен народъ.

Български войници, вие сега служите като меч въ рука на хитлеровци. До кога така ще продулжите? Дали знаете за какво ож васъ довели в Сърбия. Вас са довели тука, в робства да държите и тероризирате да помогнете на Хитлер тук да изпрати по вече свои войски на источни фронт. Довели ож васъ да помагате на Сръбената реакция Недичевци, Лютичевци, Печанцевци и други четнички офицери издайници на Сръбския народъ и заедно съ тех въ жертви да удашите народната

доносно вървене и напредане, а вас ви лъгаха вашият властодржавници, че хитлеровци ще завземат Русия за няколко недели. А какво стана? За немскитъ разбойници нѣма вече светкавична война, а поражение и смъртъ. Славната Червена Армия, задъ която стои цѣлия единодушень Съветски народъ и която има симпатиитъ и поддръжка отъ всички свободни и поробени народи е най добра гаранция за бързото сломяване на хитлеристка Германия. Хитлеръ и неговите слуги ще бъдат унищажени до края на 1942 година. Ще се отвори другъ фронтъ против германци, за което е гаранция най-новия исторически съюзъ на трит най могъщи сили нь света — Советска Русия, Америка и Англия. На германскитъ хитлери дните са преброени.

Български войници, подофицери и офицери! Ние не можем и не желим да живеем като роби, и всички ония, които нас плъчкосват, убиват и поробватъ, ще бъдат унищожени. Сръбскитъ партизани не жаят жертви, защото ще продължи борбата за свобода съ отлична вѣра въ брзата и окончателна победа. Още по силно се разгара умразата против окупатора въ сърцата на нашия измъчени и смѣл народ, още повече се събиратъ свободолюбиви сили за борба, за унищожаване на поробителя и неговитъ подли слуги. Освободенитъ народи в нашитъ земи няма да простятъ на своитъ крвопици и джелати. Те ще бъдат за винаги унищожени . . .

Напред в задружната борба против Хитлера и неговите слуги. За солидарност на всички славянски и Балкански народи, за братство и единство изковано въ борбата заедно съ великия, най-големия неприятел на славянитъ — разбойнически и мръсен хитлеризъмъ. Да съединим нашите сили в задружна борба съ всички народи на Съветска Русия, против най-големи неприятелъ на човечество — фашисткия разбойнически имериализъмъ. Да бъдемъ достойни, както нашите героични руски братя, които принасятъ такива драгоценни жертви за спасение и животь на всички славяни и поробени и угнетени народи. Да се поучиме от неговата пожертвованостъ, храброст и умраза къмъ фашистките зверове. Да направим и пазим нашето братство и единство в задружната борба против хитлеризма. Съединени да допринесемо своя дѣлъ в борбата за по-бързото и крайно унищожаване на фашистката злина! Всички в борбата противъ нашия кървав неприятелъ.

Вѣрност за верността въ борбата за свобода! Крѣв за крѣв! Смъртъ за смъртъ! Да живѣе братство и единство въ српския и български народи в борба противъ хитлеризма и

неговите слуги! Да живее нашата голяма и мощна Съветска Русия, защитница на всички славяни! Да живее противофашистка борба на свободолюбивите народи! Да живѣт нашият славни партизани! Да живѣт свободолюбивит противофашистки борци от българската войска!

Смърт на фашизма! Свобода на народа!

Комунистическа Партия в Югославия.

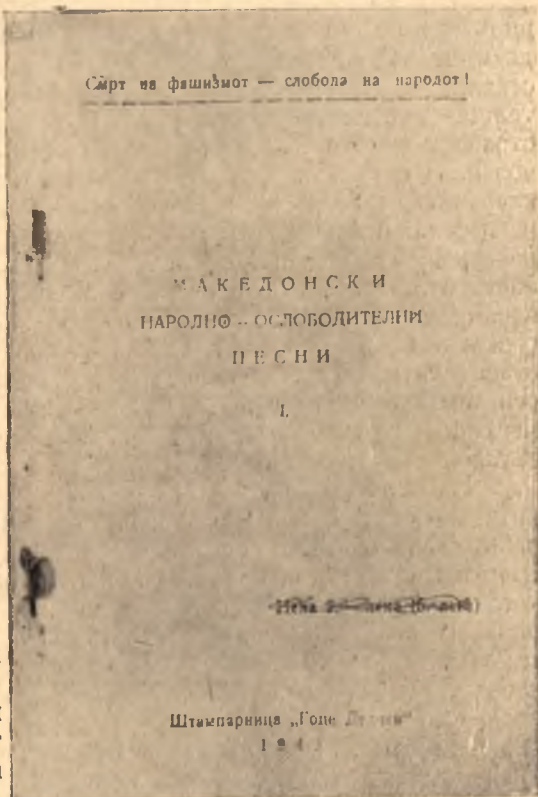
Областен Комитет за Сърбия“.

Близко бойно антифашистко сътрудничество бе установено и между българското и гръцко съпротивително движение.

Работническата партия, в дните, когато сама бе подложена на най тежки и кървави преследвания, издигаше мощен глас пред българския народ срещу варварските издевателства на българските фашисти над гръцкия народ.

Когато станаха така наречените Драмски събития, Работническата партия пушна масов позив, който се поде за преписване и разпространяване по цялата страна. Този позив трябва сега да бъде узнат от гръцкия народ, а няма да е зле да се прочете и от онези гръцки шовинисти, които крещат за походи към София и искат да покрият делата на нашите озверели фашисти с борещия се срещу тях български народ.

Въръжената съпротива

Смърт на фашизма — свобода на народа! Под тая во- зунг балканските народи постигнаха своето побратимяване

Позивът на Работническата партия, отпечатан в нелегалната печатница на в. „Работническо дело“, бе пуснат под името:

„Истината по събитията в Драмско

Много шум вдигнаха вестниците по събитията в Драмско, много измислици и лъжи се казаха около тях от министри и официални лица. А ето каква е истината по тези събития, според разказите на очевидци. Българският народ трябва да знае тази истина.

Когато българските власти завзеха Беломорска Тракия след германското нахлуване, първата им работа беше да се заловят с изселването на местното гръцко население. Особено внимание се обръщаше на ония, които са имали или биха могли да имат влияние върху духовния или стопански живот на населението. Изследването ставаше „доброволно“ и принудително — в няколко часа изселваните трябваше да напуснат страната само с малко облекло и най-много по триста лева на човек. И едните, и другите биваха заставяни да подпишат декларации, че се изселват по собствено желание. Всички имоти на изселниците, не заграбени от някого, се обявяваха безстопанствени, собственост на държавата. Тези изселвания поощриха апетитите за грабежи и насилия. Малки и големи властници — военни, цивилни и полицаи — се втурнаха най-безсрамно да ограбват безпомощното гръцко население. Корумпирани представители на властта се надпреварваха да обявяват като опасен за българщината всекиго, който има пари, много стока в магазина, хубава покъщнина, красива жена и дъщеря, и не се съгласява доброволно да ги отстъпи.

На особено тежки преследвания бяха подложени гръцките комунисти, които се ползват с голямо влияние сред работническото и трудящото се население в Беломорска Тракия. Още в първите дни след окупацията, през месец май, гръцката Компартия излезе с позив, с който, осъждайки гръцките управници като виновни за сполетялото народа нещастие, изтъква злодеянието на немските и български фашисти и зове населението да се сплоти под знамето на комунизма и да се бори, съвместно с другите трудящи се балкански народи и при подкрепата на СССР, за истинско народно освобождение. Този позив, пръснат в голямо количество по градове и села, вбеси немските и български окупанти. Започнаха хайка против комунистите. Последните не само биваха изселвани, но и предварително пребивани в участъците и даже по улиците. Започ-

Не чрез шовинизма, а чрез борбата срещу него се сложиха основите на мечтаната от Равновски, Ботев и Карвелов дружност между българи, сърби и македонци

наха да измъкват от градове и села набелязани лица и да ги избиват, разгласявайки, че това били уж нелегални четници, паднали при престрелка с органите на властта.

Това непоносимо положение, създадено за гръцкото население, принуди мнозина да хванат гората и заживеят нелегално. Така се създадоха условия за формиране на чети. Съставени отначало от подгонени от властта жители, скоро те се превърнаха в организирани отреди, които си поставяха за цел да водят борба за освобождение от игото на немско-българските окупанти; подкрепяни от населението, четите бяха почнали да се спускат от планините и да сноват из селата.

Озлобени от развоя на четите, които вече сериозно заплашваха окупантите, немско-българските власти търсеха само повод за удавяне в кръв *освободителното движение на гръцкото население*.

За повод послужи сблъскването на четниците и полицията, станало през месец септември 1941 год. в голямото драмско село Доксат, при което паднаха убити 7 български полицаи. Пристигналата на камионетки от Кавала и Драма полиция, а след това войската — с картечници и артилерия разбиват четниците, като биват убити още 6 полицаи. Тогава започва кърваво отмъщение. Селото Доксат бива заляно в кръв и опожарено. Най-напред събират на мегдана 300—350 души, колкото се предполага да са били четниците, и без каквото и да било разследване ги разстрелват, след което продължават избивания и изнасилвания по къщите. Събитията в Доксат се използват за масови избивания в всички села и градове, макар в тях да не е имало никакви въоръжени инциденти. Колко са избитите гръци, мъчно може да се установи. Знае се само,

че в Драма е трябвало няколко дни под ред да измиват опръсканите с кръв улици. В Кавала систематически всеки ден до края на месец септември са оставали да лежат по улиците „за морално въздействие върху населението“ трупите на 2—3 убити. Изселванията на гръцкото население се още повече усилиха, и числото на изселените надминава вече 70,000 души. На местото на тези именно изселени гърци се опитват сега с измама и всевъзможни обещания да привлекат преселници от разните краища на България.

Ето това е истината по така наречените Драмски събития. От изложението е ясно, че цялата вина за тях пада върху окупационните немски и български власти, които с насилия и грабежи са създали за местното гръцко население непоносимо положение и сами са го предизвикали към борба.

Българският народ осъжда с най-голямо възмущение зверствата, извършени от окупационните власти над мирното гръцко население в Беломорска Тракия. Както зверствата, извършени през миналата война от генерал Протогеровци над зръбското население в Моравско, за които българският народ трябваше скъпо да се разплаща след войната, тези зверства петнят името на българския народ и могат скъпо да му коствуват. Българският народ заявява високо, че няма нищо общо и не се солидаризира нито с насилственото ограбване на Беломорска Тракия, извършено от фашисткото българско правителство в споразумение с Хитлер и с насилническият режим, установен в нея от българските фашисти, нито — още по-малко — с кървавата разправа, устроена от окупантите над мирното гръцко население. Българският народ вижда спасението и бъдещето си не в раздорите и кървавите разправии между балканските народи, а в тяхното братско единство и в мирното разрешение на всички спорни въпроси. Българският народ съчувствува на освободителната борба на своите гръцки братя, пълскащи под тройното иго на германските, италианските и българските фашисти. Той е против насилственото изселване на трудещото се гръцко население в Тракия. В Беломорска Тракия има и може да се намери място за всички нейни коренни жители — българи и гърци.

Българи! Не се подавайте на насъскванията на германските и българските фашисти, които искат да създадат пропагаст между нас и другите балкански народи, за* да ни държат едните и другите в вечно подчинение.

Не вервайте на примамливите обещания за заселване в Тракия върху имотите на насилствено изгоненото гръцко на-

НА КЪДЕ ОТИВА БЪЛГАРИЯ?

(Статия от Г. Димитров, публикувана в в. „Правда“ от 16 септ. 1943 г.)

Споростипланната смърт на цар Борис предизвиква най-жив интерес от страна на международната общественост към положението на България и нейната роля въ същията война. И това е напълно обяснимо, ако се вземе под внимание, че България по територия и по количество на населението, ако и да е малка, зема важно място на Балканите: разполага със сериозни военни стратегически позиции и има над 450 хиляека армия, освен, че участвувала още в войната. Необходимо е така също да се отчете и това обстоятелство, че именно сега се упражнява най-голям натиск от страна на Германия, за да я вмъкне в активни военни операции.

На къде отива България? Каква ще бъде нейната политика след смъртта на цар Борис, който възглавяваше и обединяваше българските пронемски кръгове? Ще допусне ли българския народ и политиките просъздаването на прогерманския курс, що доведе страната в задушна улица и до границите на пропаста. Ще съуме ли Хитлеровска Германия да узърни въ своите хищнически ръце България и да използва нейната територия, нейната армия, нейните комуникации, нейните производствени и суви ресурси? Тези въпроси възникват сега всички искрени другари на българския народ.

Два исторически факта са свързали българския народ с великия руски народ. Първо, България е получила своето национално освобождение из ръцете на руския народ. Този факт е утврдил сред българския народ дълбоки традиции на признателност и любов към руския народ.

ВТОРО, българския и руски изроди са свързани с общиота по съдба на славянските народи в борбата против тежките стремления за поглъщане на славянството. Кръвното славянско родство, близоста на езика, общиота на писменоста и културата, общиота на интересите в борбата против немската опасност са създали основата на нерушимата връзка между българския и руски народи. Всички дружни действия на българското национал-освободително движение, в течение на 19 тия век, с явяват горещи и убедени борборници на руско българското братство. В лицето на братския руски народ, освободено след освобождението на България от руските войски, българския народ вижда своя освободител и велика опора за своето национално съществуване. Нумдно ли е да се говори, че след това, от как руския народ ликвидира царизма и взе своята съдба в собствени ръце, се създадоха изключително благоприятно условия за развитието на най-сърдечна дружба между двата славянски народа.

Но против тази естествена и всенародна привързаност на българския народ към руския, се опълчи немския империализъм, стремежът се всички средства да си пробие път на исток през Балканите. Промисленото на немския империализъм на Балканите е тесно свързано с това, че в България се е обосновавала немска агентура, която групира около себе си най-реакционните, най-алчните и продажни елементи. Тези немска агентура, в течение на три десетилетия провежда антибългарската политика, стравуше на българския народ национална катастрофа през Балканската война 1912—1913 г. г. и втора още по-тежка национална катастрофа през Балканската война 1912—1913 г. г. и втора още по-тежка национална катастрофа в 1918 г., в резултат на възличането на България в първата световна война на страната на Германия. Над 150 хиляди убити, стотици хиляди инвалиди, вдовици, сираци, много стотици хиляди бежанци, 23 милиарда в златни лева репарации, откъсване на български територии, ограбване на сградата, довеждане на страната до стопанска разруха, ето какъво страву на българския народ умислено в първата световна война на страната на Кайзерова Германия. Националните интереси на България получиха тежък удар.

Цар Фердинанд заплати с короната си за тази политика и изгубя в Германия, към своите стопани, у които и днес е на издръжка. Фердинанд си отиде на положението не се измени. На българския народ не се удаде в 1918 г. да свърши един път за винаги с немските агони. Ставлия фердинандов сии — Борис — Цар, продължи немската политика на своя бича. В това се състои една от най-главните причини, за което след четвърт век българския народ, който на собствен опит позна цената на съюза с немците, отново се оказва в германския лагерь и сега е подхвърлен на смъртната опасност да бъде отново явянат в третата още по-губелна за неговата независимост и бъдеще, национална катастрофа.

След съставянето на прест-ла, цар Борис, опирайки се на най-реакционните елементи а страната и в армията, отиде на държавен преврат 19 мийи 1923 год. свали конституционното правителство на Стявболския, възвори а страната фашистски лоравци и взе курс на пълно подчинение интересите на България на интересите на немската империалистическа политика. Присъединяването на България към лагерьа на държавите от остъта, преръщането й в Хитлеров вассал — такава е равностойността от политиката на реакционните управляващи кръгове в България.

Хитлеровите агенти в България сега усърдно разпространяват легендата за това, че когато те в март 1941 г. заедъ гърба на народа и въпреки неговата воля, пропуснаха а страната немските войски, за България уж нямало друг избор: тя била длъжна да тръгне заедно съ Германия, защото само така било възможно да се опази мира за България и Балканите. Но това е чистейша лъжа. И тази лъжа още тогава е била разобличена с нотата на Марксинидел — (Нар. комисариат на воен. работи) от 3 март 1941 г. По повод съобщението на българското правителство, за това, че то е дало съгласието си за надхлуването на немските войски в България, с цел уж да запази мира на Балканите, Народния комисариат на военните работи на СССР е заявил:

1. Съветското правителство не споделя мнението на българското правителство, относно правилността на позицията на последното по дадения въпрос, тъй като тази позиция, независимо от величани-

България беше щастлива, че в най-сърдобоносния завой на нейния исторически път имаше за вожд в борбата Георги Димитров

селение, защото това може да ви докара само нови разочарования и бедствия!

Да живее братското споразумение между балканските народи!

Да живее тяхната дружна борба за освобождение от кървавото иго на фашизма!

Размножавай и разпространявай!"

Януари 1942 год.

Здраво сътрудничество и взаимно подпомагане бе установено и между българските и гръцки партизани от ЕЛАС. То се изрази в многобройни общи акции, за които подробно ще разкажем в втория том на тази книга. Тук ще приведем само два важни документа:

НАЦИОНАЛНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ГРЪЦКИТЕ ЧЕТНИЦИ
ГЛАВЕН ЩАБ

Договор

Главният водач на единените гръцки четници от Източна Македония и Тракия — Антониос Фостиридис, от една страна, и Велко Гаврилов, командувач 2-ра въстаническа бойна зона в България — пловдивски участък, който е известен под партизанското име Ефрем — от друга страна, и пред главния секретар на националния корпус на гръцките четници П. П.

Днес, 14 юли 1944 година, разрешаваме и подписваме този договор, на когото условията сме длъжни да изпълняваме точно, и ако не ги изпълняваме, наказанието ще е смърт.

1. Командувачият 2-рата българска въстаническа зона, Велко Гаврилов, декларирам от страна на всички български въстаници от 2-рата бойна зона, че ще сътрудничим с националните сили, командувани от общия водач Антониос Фостиридис. Задължавам се да водя четническите сили в вътрешността на пловдивската околия за действие, и в това действие ще се ударят всички български власти и военни бази, железопътни възли, всички управляващи власти и полицейски власти. В тая борба ще ги водиме ние, българите-партизани, и ще сме безмилостни против всички българи, освен за ония българи-войници, цивилни и други, които се наредят на наша страна. Ония, които няма да влезат в редовете на партизаните, ще се смятат като фашисти и ще бъдат бити от смесените сили на гръцко-българските партизани по инициативата на българските партизани. Аз, командувачият 2-ра бойна зона на

СМРТ ИЗДАЈИЦАМА
 СМРТ ШТИЈУНИМА
 СМРТ-БУГАРСКОЈ-ПОЛИЦИЈИ
 КОЈА-СЛУЖИ-ФАШИЗМУ

Не срещу българския народ, а срещу фашистите и полицията им се бориха
 сърби и македонци

българските партизани, декларирам, че днес, заминавайки за пловдивската околия, ще разузная всичките военни и политически власти и тяхното действие и ще се върна в щаба на единените гръцки четници — до 20 най-много дни, за да почнем общо действие в вътрешността на България, за да освободим поробените народи от фашистката тирания и хитлеризма.

2. Забранява се политическата пропаганда за следвоенното управление между двата народа, позволена е пропагандата само против фашизма.

3. Декларирам, че аз, командувачият 2-та българска въстаническа армия, няма да съдействувам с други групи гръцки четници, освен с единените сили на националните четници, които са под командването на общия водач Антониос Фостирис и неговите помощници: Анастасиос Аврамидос, Пандели Пападаки, Тедорос Чикиридис, Теодорос Микрополос, които принадлежат всички към главния щаб на единените гръцки четници.

Условията на този договор ще се изпълнят честно, с патриотизъм и чиста съвест от двата сътруднически народа, защото борбата е обща за освобождението на поробените народи от фашистката тирания и хитлеризма.

4. Силите от главния щаб на гръцките четници се задължават да помогнат на българските партизани в борбата във вътрешността на България против фашизма. Тези, които няма

да изпълнят договора, ще се накажат безмилостно от смесена комисия на гръцко-български партизани.

Подписали се : Главен водач на гръцките четници: (п.) не се чете.
Командуващ 2-та партизанска армия: (п.) Велко Гаврилов.“

Ето и вторият документ :

„Българският партизански отред“ се сформира от братята Любен и Георги Лукови на 7 септември 1944 година. Целите на отреда са следните: да приложи на дело българо-гръцкото сътрудничество в борбата срещу германския фашизъм, да проведе на дело решенията на българо-гръцките политически и др. конференции и срещи, да обхване подгонени от фашистката реакция борци—българи, цивилни и военни, да поддържа живи идейни и борчески връзки между българи и гърци за взаимно опознаване, доверие и сътрудничество, да изясни пред българите от Беломорието и въобще пред българското обществено мнение, че ЕЛАС, ЕАМ и ЕПОН са гръцки борчески народни организации, съюзни на нас в борбата ни срещу германския фашистки заробител, уеднаквяване на становищата по специфичните условия на борба в Беломорието между българи и гърци, пазене на местното трудящо се население от фашисти и грабителни и др.

В отреда членуваха следните въстаници :

1. Любен Ст. Луков	12. Георги Илиев Киров
2. Георги Ст. Луков	13. Георги Стоянов Пиперков
3. Симеон Кост. Хаджийски	14. Троцки Крумов Янев
4. Стайко Ст. Петров	15. Михаил Ив. Николов
5. Борис Димитров Николов	16. Александър Ник. Вашинин
6. Благой П. Драганов	17. Иван Г. Глушков
7. Иван Дим. Калковски	18. Крум Петров Стоименов
8. Кирил П. Зашев	19. Александър Д. Пържигоров
9. Борис Станков Джамбаски	20. Петър Драгушинов Пейчев
10. Филип Христо Гоцев	21. Бранислав Йорданов Киров
11. Владимир Вид. Георгиев	

„Български партизански отред“ се сформира със съгласието на ЕЛАС, Х. Мерархия и политическия им комисар Илия Натас, със съгласието на всички въстаници гърци.

По-важни борби, които е водил отредът, са: блокади и обиск на селата Камарето и Просеник, серско, за да се изझे оръжие от фашистите и да се предаде на ЕЛАС, да се респектират фашистките окупатори-българи и местни гърци-герма-

Не за Хитлер и цар Борис, а в борба срещу фашизма слагаха костите си българските синове. И тяхната жертва бе принос за победата на съюзниците

нофили, да се окуражи населението в скорошната победа, и се съберат някои данни за четите. Блокадата на село Камарето е извършена под командата на Л. Луков, а тая на село Просеник — под командата на Г. Луков, като в състава ѝ са влизали български и гръцки въстаници. Г. Луков е провел и нападение на котата с триангулационен знак над с. Долно Енаний, като в резултат на нападението е взел трима пленници-войници, шест пушки, шинели, канчета и др. войсково имущество. Освободени са влашки овце, блокирани от д.-хисарския околийски комисар по снабдяването.

Пратени са писма от името на отряда, а именно: до околийския управител на Демир Хисар, в смисъл да се спрат издевателствата над трудящите се гърци. До околийския комисар, в смисъл да се освободят задържаните влашки овце, а заложникът-влах да бъде освободен. До „Петричкия отред“, в смисъл да се установят връзки за общи действия. До началник гара Просеник — иска му се съдействие. Апел до българското население в Демир-Хисарско за пълно доверие в ЕЛАС.

Длъжности в отряда са: Командир и политически комисар — Л. Луков и секретар на отряда и младежите Г. Луков.

Снабдяването с оръжие, дрехи, храни и пр. е ставало с силите на въстаниците и помощните служби на ЕЛАС.

По решение на областния политически комисар С. Тантилов и командира на отряда „Яне Сандански“, личният състав на отряда—без Л. и Г. Лукови, мина в състава на „Яне Сандански.“

Вследствие на общата пропагандна дейност на съпротивителните движения от двете страни на балканските граници и на разрушителната дейност на българските антифашисти вътре в войската, в нея настъпва едно състояние, за което свидетелствува печатаното по-долу известие на щаба на войската.

Подписаният помощник-началник щаб Попов напраздно обяснява случилото се с недостатъчното разузнаване. А дори и така да е — това недостатъчно разузнаване трябва да намери обяснението си много по-дълбоко: изобщо в нежеланието на българската войска да се бие с югославските (а такива случаи има и с гръцките) партизани, особено през втората половина на войната, когато и българското съпротивително движение бе успяло да постигне в значителна степен своята тежка задача — изваждането от строя на фашистката войска.

Министерство на войната

Лично поверително

Щаб на войската

№ 1—392

30. IV. 1944 год.

София

Ав, Дв, 2, К, I, К 2.

Напоследък зачестиха случаите, особено в Македония и Моравско, когато отделни войсковы части, натоварени с изпълнение на самостоятелни задачи, биват изненадани от бандити, при което се дават излишни жертви, или цели войсковы части биват обезоръжавани.

Така например, на 27. II. т. г. вечерта е била изненадана, по липса на разузнаване, ротата, охраняваща района на ж. п. гара Фелдмаршал Лист, от около 1000 души бандити, при което същата, въпреки достатъчно сили и средства, е дала нищожна съпротива, и в резултат гарата е била опожарена, линията прекъсната, а наши и германски войници отвлечени.

На 25. IV. т. г. друга усилена пехотна рота е била изненадана, също по липса на разузнаване, в гр. Кратово, в здание-то на училището, и обезоръжена, а по-голяма част от хората отвлечени.

От изложените случаи, както и от донесенията за други такива, се вижда, че въпреки наказанията в правилниците и даваните от делни разпореждания за начина на действие при провеждането на акции за прочистване или за охрана на важни обекти в страната, разузнаването е било слабо, или никак не е разузнавано, *като последица от което се е дохождало винаги до унищожаване или обезоръжаване и отвлечане на изненаданите подразделения.*

Печат за лозунги срещу сѣлпотията

За да не се повтарят и за в бъдеще такива случаи, които излагат името на българския войник, да се внуши на всички подчинени, че успехът на всяка дейност, без оглед на това, от каква величина е тя, зависи преди всичко от извършеното за целта разузнаване. . . *

Наред с золумлудите и кървавите престъпления на българските фашисти, борецките се патриоти от другите балкански страни ще разкажат и за многобройните случаи, когато отделни офицери, войници и цели части, активно и пасивно, по всевъзможни начини, са улеснявали борбата им. Това трябва особено да се подчертае, за да се направи и тука разграничението, което трябва да съществува при оценката на поведението на българската армия, когато тя се отъждествява при всички случаи с своето озверено хитлеристко ръководство.

В стремежа си да съберем достатъчно доказателства за престъпниците, за да можем да ги накажем според делата, което и стори нашият Народен съд, досега не се обърна достатъчно внимание на другия дел от поведението на българската войска, по-специално в земите на Югославия, но когато нашите и югославските офицери и войници разкажат спомените си, ще се разкрие пълната картина, която ще подкрепи разбирането, което уверено изказваме тука: *че побратимяването на българския народ с народите на Титова Югославия се започна не след 9 септември, когато и у нас бе постигната победата, и когато войската ни тръгна на щурм, за да подпомогне*

освобождението на съседните славянски братя, но още по времето на окупацията, когато Дичо Петров се прехвърли с цялата си войнишка част на страната на югославските партизани, когато, както казахме, много и много български офицери и войници или съдействаха, или поне не пречеха за разгръщането на борбата на югославските партизани, когато другите български бригади нанасяха мощни удари на врага, редом с югославските части.

Партизанските паметници по българската и югославска земя са надгробни плочи на великобългарския и великосръбски шовинизъм, изпод които той никога не ще възкръсне

Съвоюващ народ

Българското съпротивително движение изигра още една положителна роля: то още в началото на войната показа, че съюзниците, които се бореха против германо-италианския фашизъм, не бива да отъждествяват българския народ с неговото натрапническо правителство и затова да насочват ударите си към монархо-фашистката клика, а не към самия народ.

Истината за действителните антифашистки настроения на българския народ, за неговата дълбока демократичност, за привързаността му към каузата на демократическите народи се долови и от англичани, и от американци — да не говорим вече за Съветския съюз, който винаги отлично е знаел действителното положение у нас. И тази истина отдели народа ни от фашистките шайки, преди светът да разбере действително дълбоката умраза на народа ни към немците, което стана на 9 септември и по време на Отечествената война.

Още в процеса на борбата, ние, чрез делата на нашите партизани, чрез връзките, които бяха създадени и подържани с военните мисии на съюзените народи, чрез моралната и материална помощ, която получавахме от тях, чрез планирането и провеждането на редица общи военни акции — бяхме практически, на дело признати за съвоюващ народ. Това е действителното положение, историческата истина, която не ще може да се затъмни от следвоенната дипломатическа игра. Единството на българския народ с великите демократически народи беше хилядократно признавано и чрез пресата, и чрез военните мисии, а особено чрез дейността на съюзническите радиостанции — Москва, Лондон, „Гласа на Америка“, Тбилиси, Кайро и толкова други.

Българското съпротивително движение, наред с прекия си боен принос, е оказвало помощ на съюзниците и в областта на разузнаването.

По неизвестните свои пътища осведомяването е стигало до главните квартали на съюзническите армии и е допринасяло не една важна услуга, нещо, което само бъдещето ще може да осветли напълно. За нас сега ще е достатъчно да споменем

само част от фактите, изнесени в официалните доклади на фашистките военни и полицейски разузнавачи:

1. Разузнавателна служба на Отечествения фронт

През 1943 година на отечественофронтовските разузнавателни поделения се постави, като най-важна, следната чисто разузнавателна и особено важна задача:

Да се установят в българската войска и в германските войскови части в най-големи подробности: устройството, въоръжението, дислокацията и попълването им. Да се установят политическите убеждения на висшите войскови началници, заедно с техните положителни характерни черти и слабости и пр. Да се установят също и елементите от организацията на държавата, които определят боеспособността на българската войска и пр.

В създадената организация на Отечествения фронт бяха също вмъкнати елементите за разузнавателна работа: във „Върховния щаб на българските освободителни партизански войски, областните бойни партизански щабове, както и в щабове на оперативните зони“, се създадоха специални отдели за казармена работа, които, покрай организационната си дейност, бяха длъжни да ръководят военното разузнаване. При разкритията на отечественофронтовската конспирация в столичния военен гарнизон се видя, че отделът „Казармена работа“ в щаб на I-ва софийска оперативна зона *бе изпълнил отлично поставените разузнавателни задачи, главно относно обектите в София и дислокацията на войсковите части.*

II. Сведения от Английския щаб за връзка с България

От заловен дневник на английския щаб за връзка, който бе изпратен към „Главния щаб на българските партизански войски — с. Църна-Трава“, се установява, че англо-американското Средиземноморско главно командване е получило от своя английски щаб за връзка с България следните по-важни и по-характерни сведения:

1) София като обект за въздушни нападения:

Най-важни са кварталите в пространството между улиците: Московска, Патриарх Ефтимий, Царица Йоана и Адолф Хитлер, гдето се намират и най-важните германски щабове, складове и бази. Главни единични обекти: Централната пощен-

ИЗКУСТВО В ПАРТИЗАНСКАТА ВОЙНА

ВОЕННА СТРАЖА

1) ЛАГЕРУВАНЕ. За лагер трябва да се избира място, което е на скрито място от където може да се наблюдава наоколо, никога не трябва да се лагерува на едно място, било в шума, село или колиба, а за всеки ден трябва да се избира нов лагер. Характерно за партизаните е техната подвижност. Практиката е показала, че когато един отряд се задържа на едно място за по дълго време, неприятеля, ако научи това, може да нападне с голяма войска, а приемущество има този, който напада.

2) При лагеруване не се допуска абсолютно никакъв външен човек, било симпатизатор, брат, сестра, баща или майка на партизанина. Ако се появи такъв и жееае видене, то стражата уведомява за това и го представя на щаба на отряда. Не трябва да се допускат контрабандисти на тютюн и друго, защото между тях най-често се срещат шпиони. Често пъти са допускани в лагера близи на некой партизани, които са виждали лица, за които до него момент не са знаели, че са партизани, а след това става достояние и на други хора, па даже и на неприятеля. **СВИЖДАНЕТО СТАВЯ ВЪН ОТ ЛАГЕРА!**

3) Лагера не трябва да оставиш един момент без стража. Необходимо е, щом се стигне на местото определено за лагер, веднага да се постави стража, за която цел десетерът води с списъци на лицата постъпващи на стража, защото в случай, че тепърва се прави списък, лагера остава без стража. Стражата трябва да бъде непрекъснато контролирана, за която цел се назначават важиурни, които вършат нощната. При лагеруване не трябва да се допуски партизаните да се разсъбличат, събуват и разхвърлят, защото реси

Първата страница от едно партизанско ръководство

ска станция, сградите на Министерството на войната, вътрешните работи, външните работи, Парламента и Двореца, Централната столична гара, както и предградията: Горна-баня, Княжево, Бояна и Враждебна (в Горна-баня се намира немската главна квартира, в Княжево и в Бояна има немски щабове и части, а във Враждебна има летище.) Задачата е поставена от Кайро на

26 декември 1943 година, а донесението е направено на 8 януари 1944 година, т. е. в срок от 13 дни.

2) *Железопътни съобщения и железопътни обекти:*

а) Важни железопътни линии, свързващи България със съседните страни: Белград — Ниш — София; София — Пловдив — Свиленград; Букурещ — Черна вода; Оборище — Варна; Русе — Горна Ореховица.

б) Важни подобрения по българските държавни железници: София — Перник — специален път за въглища от Перник; Момчилград — Комолини (строи се за избегване на необходимостта да се изпращат петролни продукти и цимент през турска територия); Макоцево — Сопот (създава се прекъснат път от София за Варна и Бургас и за допълване съществуващите връзки между София и Румъния.)

в) Железопътни работилници със съоръжения за поправка на сто локомотиви: София, Варна, Пловдив, Казанлък и Горна Ореховица.

г) Железопътно движение: липсват локомотиви, смазочни масла и запасни релси. *Инженерите саботират.* Правилното движение зависи от гладкото функциониране на следните железопътни възли: София — Пловдив — Горна Ореховица, Шумен, Зимница, Раковски, Мездра и Луково.

Задачата е поставена от Кайро на 26 декември 1943 година, а донесението е направено на 10 януари 1944 година, т. е. в срок от 15 дни.

3) *Телеграфо-телефонни съобщения:*

а) Автоматични централи: има в София и предградията, в Бургас, Габрово, Русе, Стара-Загора и Варна;

б) Външни телефонни връзки: има с Солун, Белград, Букурещ и Цариград.

в) Безжични съобщения: стокиловатова радиопредавателна станция при Вакарел; две малки радиопредавателни станции при Стара-Загора и Варна, две въздухоплавателни радиостанции в София и Бургас; нови радиопредавателни станции се строят в Министерството на войната — сграда София и Стара-Загора.

Задачата е поставена от Кайро на 26 декември 1943 година, а донесението е направено на 15 януари 1944 година т. е. в срок от 20 дни.

4) *Индустрия:*

а) Памучна: памучната реколта през 1942 година възлиза на 13,000 тона. Има около 60 памучни тъкачни фабрики в Габрово, Плевен, Варна, Сливен и София.

Българските партизани години наред очакваха да получат по-добро въоръжение от съюзниците

б) Копринена: копринената индустрия е от *най-голямо значение*. Годишното производство на сурова коприна възлиза на около 300—400 тона. Има около 40 тъкачни и 12 предачни фабрики. Копринените фабрики в Карлово и Казанлък са ангажирани само с производството на парашути.

в) Минна индустрия: Въглища — общо годишно производство три милиона и триста осемдесет хиляди тона. Разпределят се така: мини Перник — 80% (всичко зависи от електрическата юзина); Бобов-дол — 90 хиляди тона, мина Марица — 100 хиляди тона.

Железна руда: мина „Благовест“, която имала 30 хиляди тона производство през 1940 година.

Медна руда: мина „Плакалница“ — 2500 тона руда годишно. Произвежда около 100 тона висококачествена бакърена субстанция. Мини „Икономов“ и „Труд“ до Бургас и мина „Изток“ при Свети Влас — годишно производство 25 хиляди тона бакърена руда и 1500 тона пирит. Бакърът се изпраща в Германия.

Хромова руда: произвежда се в мини „Дренков“, около Момчилград и при мината на гара Джебел.

Оловна и цинкова руда: произвежда се в мините около Момчилград — 15 хиляди тона олово и 15 хиляди тона цинк. При с. Боево има нова мина.

Манганова руда: произвежда се в мини Перник, 15 хиляди тона годишно и се изнася в Германия от пристанище Лом. Също и в мина „Бяла“, варненско, 10 хиляди тона годишно производство.

Задачата е поставена от Кайро на 26 декември 1943 година, а донесението е направено на 30 януари 1944, т. е. в срок от 35 дни.

5. Военни сведения за България

Българската войска е мобилизирана до 40% и брой 200 хиляди души, сведени в 28 дивизии. Офицерите се делят на три групи:

За Царя само: повече от действащите офицери влизат в тази група.

Велчевисти: републиканци.

Комунисти: болшинството от офицерите от запаса са ориентирани към Русия.

Задачата е поставена от Кайро на 24 февруари, а донесението е направено на 25 февруари 1944 година.

б) Предложение на Отечествения фронт пред англо-американското главно командване в Кайро:

На 18 февруари Отечественият фронт е постигнал с английския щаб за връзка с България съгласие за изпълнение следните цели: а) разбунтуване в войската, б) мобилизиране на нови партизани, в) разузнаване, г) пропаганда.

На 2 март е била вече поставена за изпълнение следната конкретна директива:

а) Създаване вътрешни безредици с цел да се принуди българското правителство да оттегли войските си от окупирани територии в Югославия и Гърция; да се свали българското правителство чрез революция;

б) Нападение на железопътни съобщения;

в) Изпълнение на планове и унищожение на германците в случай на отстъпление от Южните балкани през България.

г) Саботиране на черноморските и дунавски пристанища, електрическата юзина в Перник и муниционните складове в Казанлъшката област.

Така е било постигнато пълно съгласие между англо-американския щаб за връзка и Отечествения фронт в Бъл-

България беше откъсната — за размера и дейността на нашето партизанско движение светът узна едва след народната победа на 9 септември.
На снимката — съветски офицер фотографира група партизани

гария, за съвместната им бойна дейност против германците и правителствените войски.

III. Извод

На всеко разузнавателно искане от Кайро е било отговоряно от Щаба му за връзка в Църна-Трава средно за 12 дни. Като се сметне на куриера 6 дни път за отиване и връщане за София, се вижда, че сведенията са били събирани и предавани в срок от една седмица. *Това дава основание да се счита с голяма положителност, че данните са измъкнати направо от учрежденията, които работят с тях и ги съхраняват. Такива са случаите с сведенията за българските държавни железници и за индустрията. Там следователно, има много дейни саботьори, които са органи на съпротивителното движение и които изпълняват всички разузнавателни задачи против правителството, поставени в Кайро.*

Взаимодействието на българските партизани и съюзническите войски, по-специално английските, се установява и от друго едно тайно сведение на българската полиция.

„Д о к л а д

Относно партизанското движение в България

Събраха се следните положителни сведения върху организацията на партизанското воюване в България и английското участие в него:

1. В Кайро се намира главната квартира на английските Средиземноморски сухопътни въоръжени сили. Състои се от следните отдели: военно-разузнавателен, оперативен, организационен, учебен, снабдителен, моторно-превозен, санитарен, ветеринарен, сигурност и отдел за специални операции.

2. Отделът за „специални операции“ ръководи непосредствено партизанското воюване в Средиземноморския театър на военните действия. Състои се от:

— *Секция организационно-учебна*: изгражда организацията на партизанските сили и подготвя командните кадри, които ръководят воюването.

— *Секция снабдителна* — ръководи целокупното снабдяване на партизанските формации в тила на противника и се грижи за усъвършенствването на партизанското въоръжение, стъкмяване и продуктите по храната.

— *Секция оперативна* — ръководи непосредствено партизанските операции в тила на противника. Състои се от бюрата: Гърция, Албания, България и Югославия. Всеко едно от тези бюра завежда партизанските операции в територията на съответната държава според границите от 1939 година.

3. През м. август 1943 год. отделът за специални операции при англ. Средиземноморска главна квартира решава да пристъпи към обхващане на българското партизанско движение в старите предели на страната. В изпълнение на това решение, отделът натоварва майорът от англ. войски Менсис Дейвис с задача:

Да проникне в България и установи съприкосновение с върховния щаб на българските народоосвободителни въстанически войски при ОФ; да служи като връзка между ОФ и главната квартира — Кайро, изпълнявайки всички директиви по организирането и развитието на партизанското движение в България.

4. В изпълнение на задачата си, майор Дейвис избира двама свои помощници — радиотелеграфисти и един подофицер. В продължение на няколко седмици проучва грижливо всички сведения за положението в Албания, Македония, Моравско и

Стара България. Поради липса на прека връзка с военния център на ОФ, майор Дейвис решава: да кацне в Албания и съобразно обстановката да проникне пеш по партизанските канали в с.-и. посока и достигне района на Църна-Трава при Бърко. След това да се опита да влезе във връзка с българските партизани чрез него.

5. Решението и маршрута на майор Дейвис били напълно одобрени от отдела за специални операции.

На 15 септември той кацва в Албания и с мъчителни преходи, прехвърлян от една партизанска група на друга, минава през Скопска Черна-гора и на 15 декември м. г. достига Църна-Трава при Бърко.

Георги Генов и Генчо Лалапанов от Габровския партизански отред — и двамата загинали

6. Няколко дни по-късно се свързва с главатаря на Трънския партизански отред, Славчо Стаменов. Посвещава го в задачата и настоява да му даде връзка с върховния щаб на българските партизански сили. Връзката се установява на 3 януари т. г. При майор Дейвис бил делегиран един представител на върховния щаб на българските партизански сили, под партийното име Георги — около 55 годишен, ръст нормален, адвокат. В няколко конференции майор Дейвис изложил задачата си и проучил възможностите и състоянието на партизанското движение в старите предели на страната. ОФ делегатът го уверил, че имало три по-значителни партизански групи в Карловско, Пещерско и Разложко. Решило се да се пристъпи към организиране на снабдяването и въоръжението на тези партизански

групи по въздушен път. ОФ делегатът поискал, върховният щаб да определи точно местата, където трябвало да бъдат хвърлени оръжието и припасите, но отговор не последвал. В същото време майор Дейвис поискал да му се даде от отдела „специални операции“ нов офицер, когото да изпрати към една от трите партизански групи. До 24 януари майор Дейвис е бил непрекъснато на акции около Църна-Трава и не можал да свърши никаква работа.

7. На 25 януари скочил в района на Добро-поле английският капитан Уйлям Франк Томпсон, изпратен като помощник и заместник на майор Дейвис. Решава се, той да остане три седмици в Църна-Трава и да бъде запознат от делегата Георги подробно с обстановката в Дупнишко и Ботевградско, които райони се били очертали като доста размирни и по-сигурни полета за партизанска работа. При това осведомяване, капитан Томпсон научава, че България била разделена на няколко партизански области: Южна България с център Пловдив; Югозападна България с център София; първа Дунавска бойна област до р. Янтра с център Плевен; втора Дунавска бойна област с център Русе и две самостоятелни Черноморски зони — Варненска и Бургаска. Областите били разделени на оперативни зони. В цялата страна били формирани щабовете на 63 партизански отреди.

8. На 1 февруари се получила втората директива от англ. главна квартира в Кайро: да се засили нелегалното движение до степен на въстание. ОФ да свали правителството и да изгони германците. Когато започнат оттегляне, да се торМОЗИ техния тил и съобщителните средства.

Изобщо, в Кайро имали погрешна представа, че България гъмжи от партизани, и затова издавали такива ефемерни директиви.

9. В изпълнение на възложената директива се уреждат няколко конференции между щаба на майор Дейвис и делегата Георги. След като се преценява, че всъщност партизанските формации в страната били още доста слаби и главно, невъоръжени, се решава да се предприеме една по-ограничена операция за смушване ж. п. трафик в Софийската област. Решението се разработва в следния оперативен план:

Трънският партизански отред, съвместно с 5 а сръбска южноморавска бригада да разрушат моста и гарата при Суково, с цел да прекъснат връзката София—Ниш.

Ботевградският партизански отред „Чавдар“ да нападне и

ВИДА ДМИТРОВА ВАСИЛЕВА от гр. Добрич, която заедно с мъжа си повече от 12 години активно подпомага нелегалната борба, като ятачка и техническо лице

разруши един от най-големите тунели по избор в Искърското дефиле, с цел да прекъсне връзката София—Мездра.

Ихтиманският партизански отред да разруши некое важно ж. п. съоръжение в района на гр. Ихтиман, с цел да прекъсне връзката София—Пловдив.

Дупнишкият, Кюстендилският и Г.-Джумайският партизански отреди да извършат сериозно повреждане при съвместна акция около Дупница, с цел да прекъснат връзката София—Симитли.

Отредите да заемат изходно положение в близост с определените обекти, с оглед да изпълнят задачите си към 15 март т. г.

За да се подготвят добре за акциите, решава се майор Дейвис да поиска 15 транспорта от Кайро, от които — 12 с оръжие (120 леки картечници, 36 тежки картечници, 24 средни минохвъргачки) и 3 транспорта с взривни материали за разрушение на ж. п. съоръжения.

Планът бил протелеграфиран в Кайро. Отделът „специални операции“ го одобрил напълно.

6. От началото на февруари до 15 март настъпва извънредно лошо време. Щабът на въздушните войски в Кайро от-

казва да изпрати транспортите поради неблагоприятната атмосферна обстановка. С голяма мъка били получени всичките три товара от очакваните 15. Отношенията между делегата Георги и майор Дейвис се влошили. Нашите партизани почнали да мислят, че били станали жертва на някаква английска политическа игра. На 1 март Георги бил отзован и се завърнал в София. На негово място дошъл Драган — около 40 годишен, малко набит, плешив, адвокат.

Поради тези причини, замислената операция срещу ж. п. съобщения била отложена за изпълнение с един месец.

7. На 18 март започнала акцията на българската войска за прочистване на църно-травския район. Групата на Дейвис, заедно със сръбската косовска партизанска бригада биват обградени и еле разбити на Чемерник-планина. След много перипетии, пръснатата английска група успява да се събере на 23 март около село Ново-село, сурдулишко. Поради предателство, майор Дейвис и двама от хората му загиват, а капитан Томпсон успява да се спаси по чудо.

8. На 6 април достига южно от Крива-Фея и там успява да се свърже с английския капитан Дънмор, аташиран към щаба на Бърко. Чрез него се обажда в Кайро на 14 април, получава нова радиостанция. На 18 април бива повикан от делегата Драган в село Стаевци, където бива установена главната квартира на Върховния щаб на българските народоосвободителни въстанически войски. На 20 април капитан Томпсон се явил в българската главна квартира и се представил на Върховния щаб, който се оказал в следния състав:

Върховен командант на българските партизански войски — Георги.

Началник на Върховния щаб — Горчо, около 25 годишен младеж.

Нарочен делегат за връзка с английския представителен щаб — Нако — около 35 годишен мъж.

Началник на отдела агитпроп — Драган.

Помощник-началник отдела агитпроп — Асен, около 30 годишен човек.

Теренен водач на Върховното командване — Коста, нов човек, дошъл вероятно от Македония, който познавал добре месността в Софийската област.

Върховният щаб бил само с част от състава си и дошъл от София. Там останал началникът на отдела „бойни групи“. Нему била поверена задачата да подготви терористични групи в София, които били на брой десет от по 30 или 40 души, в

Марш и слабо въоръжени, българските партизани приковаха фашистните войски, както и четири германски дивизии. На снимката: завръщането на героите от бригада „Чавдар“

предградията и по периферните квартали. Командант на Софийската оперативна зона бил некой си Камен, млад офицер, дезертирал от войската и преминал в нелегалност. (Касае се, вероятно, за Здравко Георгиев Велев, който, като офицер, избяга от Скопския гарнизон през 1942 година, и се знае положително, че е в щаба на Соф. оперативна зона.)

На 21 април т. г. Първа софийска бригада, под командата на Славчо Стаменов, и Втора софийска бригада, под командата на Денчо — студент от Ярловци — произвеждат парад, който бил приет от върховния командант Георги.

10. В няколко заседания върховният щаб установява, че е невъзможно да се организират широки партизански действия, без да се осигури една сигурна „свободна зона“. Поради това решава: да настои пред англ. главна квартира в Кайро и пред Тито да се предприеме концентрично прочистване на триъгълника Кюстендил—Кратово—Куманово, с цел да се овладее сигурно Осоговската планина, като база на българските партизански сили, и да се уреди здрава оперативна връзка с сръбската свободна зона с център Козяк.

Тито и англ. главна квартира одобряват идеята на българския щаб и насочват: три македонски и други две сръбски

бригади срещу Кратово; Косовската и друга една сръбска бригада — срещу Крива-паланка — и двете Софийски бригади — срещу Кюстендил. При Кратово акцията успява напълно, при Крива-паланка партизаните били отхвърлени, а в посока на Кюстендил, софийските бригади се задръстили в борба с българските части южно от Босилеград.

Така, съсредоточената партизанска операция, която започнала на 25 април, към първи май изпаднала в криза, защото преследващите български войски постепенно взели връх.

Върховният щаб заедно с втората Софийска бригада успяват да се измъкнат от кюстендилско и се установяват в района на Църна-трава.

Преценявайки, че пространството в Западна България е станало твърде несигурно, върховният щаб на българските партизански войски решава да си пробие път на изток и се изнесе в средногорския партизански район, който е бил преценяван като сравнително най-сигурен.

В изпълнение на взетото решение се установява следният план:

1. Настъплението да започне на 12 май с маршрут: Кална — в. Ком — Лакатник — Ржана — Мургаш — Фердинандов връх — в. Братан.

2. Партизански сили: върховният щаб, капитан Томпсон и 2. Соф. партизанска бригада.

3. Етапи:

Първи етап: излизане на в. Ком към 15 май и влизане във връзка с партизанските отреди от Сев. България: врачански, фердинандски и белимелски.

Втори етап: до 28 май — установяване в Мургашко и влизане във връзка с партизанския отред „Чавдар“. Три седмици престой и организиране на партизанското движение в ботевградско и терористична дейност в София.

Трети етап: достигане на крайния район към 1 юли т. г. и започване на масовата подготовка за въоръжено въстание.

В изпълнение на плана се вземат мерки за осигуряване на снабдяването по въздуха, което се урежда по следния начин:

1. Капитан Томпсон поема грижата да влезе във връзка с командването в Кайро и да уреди спускането на 15 транспорта с оръжие в планината Мургаш, над райони, които ще бъдат уточнени на самото място.

2. Решава се да се премине към масово снабдяване и на другите партизански формации, макар че при тях няма англий-

ски офицери. Върховният щаб предлага следните точки за снабдяване по въздуха:

№ 1 — връх Братан в Средна гора за снабдяване на партизанските формации от Габровско и Средногорието.

№ 2 — с. Тополово — асеновградско, за снабдяване на партизанските формации в родопското пространство.

№ 3 — гребенът южно от с. Кости, м. търновско, за снабдяване на партизанските формации от Бургаската и Черноморска оперативни зони.

№ 4 — в района на с. Кортен, новозагорско, за снабдяване на партизанските формации в Еленската планина и Изт. Средна гора.

№ 5 — района около гара Роман за снабдяване на партизанските формации от I Дунавска бойна област.

№ 6 — района на с. Ичера — сливенско — за снабдяване на партизанските формации в Сливенската, Котленската, Твърдишката, Карнобатската планини и Ямболско.

№ 7 — в района на Преслав за снабдяване на партизанските формации от II Дунавска бойна област.

По настояване на капитан Томпсон, на първо време се избират само точките № № 1, 2 и 5, за които се знаело, че са доста сигурни. Решението било одобрено от Кайро. Отделът за „специални операции“ съобщава, че ще бъде готов за спускане на материалите в трите точки между 25 и 30 май. Светлинен знак от земята: буква „А“ от 6 огнени точки с междини по 10 метра.

Капитан Томпсон трябвало да потвърди, че отредите са заели места около точките и са готови да посрещнат материалите.

12. На 12 май започва настъплението. От този момент кап. Томпсон загубва връзка с Кайро поради повреда на батериите на радиото. На 23 май станцията му бива пленена, и той изгорил ключа. Понеже този ключ се сменял ежедневно,

Къню Гинчев и Койчо Петров от отряда „Хаджи Димитър“

сега се явява невъзможността да се установи връзка с Кайро. Английските самолети едва ли ще се явят над определените точки, защото в Кайро не е получено исканото потвърждение.

13. Изборът и определянето на въпросните точки е станал така: Още в началото на януари, когато става въпрос за организирането на въздушно снабдяване в Карловско, Пещерско и Разложко, върховният щаб разпорежда всяка от оперативните зони да избере едно място за товароспускане, което трябва да бъде: затънтено, широка поляна сред гора и по възможност на най-високата теренна точка в околността. Положението на точката да се съобщи или чрез разстояние до 3 характерни пунктове — селища, върхове и пр., или да се даде по географските координати. В изпълнение на това нареждане зоните са дали точките си. Данните са били систематизирани в особена тетрадка. Пет от седемте избрани точки били дадени на разстояния, а № 5 и 4 били дадени с географски координати. Томпсон нанесъл точките на картата си и ги протелеграфирал в Кайро по географските координати в градуси и минути.

14. „Базата на спущането“ се урежда по следния начин:

а) В „свободна партизанска зона“: определя се летището. Назначава му се комендант и един земен охранителен ешалон от 1—2 чети измежду най-младите (15—16 години). На удобни точки се поставят автоматични оръжия за кръгова отбрана. Определеният за деня буквен знак се изобразява с купчини слама или кофи, пълни с нафт. Дежурният радиотелеграфист в определения час, на определена вълна и фреквенция, влиза във връзка с идващия самолет по особен шифър. Щом получи отговор, предупреждава дежурния по летище. Последният подава с електрическо фенерче морзовият знак на определената за нощта буква за връзка и щом получи отговор с бордна светлина от самолета, нарежда да се запалят огньовете. В няколко кръга самолетът слиза и хвърля товара между 300 и 500 метра височина. Дежурните групи на земния ешалон прибират материалите. На следния ден капитан Томпсон известява Кайро, в какво състояние е получена пратката.

б) В несигурна зона: отредът остава на закрито и встрани от базата. Приготовлява се буквата, и остава един дежурен при нея. Щом чуе бръмченето на самолета, издава морзовия светлинен знак, запалва и буквата. Отредът излиза и прибира товара.

Следното стоварване се извършва пак на същото място и точно на двадесетия ден. (Край на документа липсва, но

Не само за каузата на България, но и за общата съюзническа победа загиваха нашите храбри момци.
Снимката е на неизвестен партизанин

съдбата на кап. Томпсон е известна — загина редом с българските си другари след сражението при с. Батулия.)

■
Чувството на единство между българските партизани и войските от съюзническите армии в борбата срещу общия враг особено ярко се проявява в отношението на въстаниците към летците от англоамериканските въздушни сили, които прелитаха над страната ни. Докато фашистите искаха да използват естествено пораждащата се неприязън сред пострадалите от бомбардировките, да я разпространят между целия народ, та по този начин да го отклонят от правилно виждане на истинските виновници за разрушенията, българското съпротивително движение, и частно — Работническата партия (комунисти) непрекъснато разоблачаваше истината, сочеше истинските виновници в лицето на монархо-фашистката банда и виждаше верни приятели в онези бойци, които заради целите на войната хвърляха бомбите си върху собствената ни земя.

Това отношение се разкрива от редица документи — вестници и позиви, издадени от Работническата партия за

осветляване истината около бомбардировките, а и от някои крайно любопитни партизански материали.

Докато българските полицаи устройваха хайки за залавянето на падналите летци и, погазвайки всички международни споразумения за покровителствуване живота на пленниците, най-често направо ги разстрелваха, българските партизани с всички сили залагаха да спасяват живота им — и преко, чрез освобождаване на пленниците, и косвено — чрез подготвяне на населението да попречва на безследното изчезване на пленените чрез масовото си струпане около тях.

През пролетта на 1944 година щабът на партизанската дружина „Кочо Честименски“ издава следното:

„Важно съобщение!

В последните месеци въздушното пространство на родината ни преминават масово англо-американски самолети, които бомбардират гари, пристанища, фабрични инсталации и др. в Унгария, Ромъния, Югославия и България.

По обратния път някои от самолетите се принуждават да кацнат на българска територия, поради нанесени им повреди. Част от летците спасяват живота си от явна смърт.

Слезли на наша територия, летците трябва незабавно да бъдат издирени от патриотите и да им се укаже убежище. Те заслужават нашата обич и защита, понеже с действията си помагат на братска Русия и допринасят за по-скорошното освобождаване на България от немските разбойници.

Братя от градове и села, укривайте англо-американските летци от понемчената власт! Предавайте ги на близката чета! В четите те ще бъдат добри бойци, които ще допринесат за разгаряне на четническата борба.

Ние предупреждаваме, че всеки мръсник, който ги предава на фашистката власт, ще бъде сурово наказан от правителството на Отечествения фронт и от победоносните армии на Англия, Америка и Русия.

От щаба на нар. дружина „Кочо Честименски“.

Това „важно съобщение“, както и документите, които печатим на следващите страници, би трябвало да намерят място в всички английски и американски вестници и никога да не се забравят от политиците на великите демокрации, когато ще определят отношението си към българския народ, защото чувствата, изказани в тях, трябва да бъдат скъпени — те са породени отдавна, но укрепнаха в българските планини и по-

Оригиналното нареждане на дружина „Кочо Честименски“ за спасяване на падналите англо-американски летци

лета, когато партизани и народ гледаха с възторг летежа на стоманените птици, които заедно с смъртта ръсеха и надеждата, че е близък вече краят на фашисткия гнет.

В брой 3-и на издавания от бригада „Христо Ботев“ партизански вестник „Народен глас“ се описва действително романтичното спасяване на пленения американски летец Харолд Д. Джеймс, и е поместено писмото, което му било отправено:

„На 26 м. м. към 4 часа след обед ни бе съобщено, че в село Сърногор се намира в плен един американски летец. Командирът даде заповед за тръгване. Само за няколко минути всички бяхме в пълна боева готовност. Влезохме в селото с светкавична бързина. Обезоржихме стражата и освободихме принудително кацналия американски летец. Отначало той не разбираше, какво става с него. Фашистките копои го бяха съблекли и се готвеха да го отведат. Ние му върнахме дрехите и му казахме да тръгне с нас, но той не ни разбра. Яви се един другар, който разбираше френски.

Обясни му, че ние сме български партизани. Летецът изпадна в възторг, зарадва се и започна сърдечно да се ръкува с всекиго поотделно, като ни заяви, че идва с радост при нас. Ние го приехме. Дадохме му пушка и пистолет. От тази акция взехме следните трофеи: 5 пушки, 170 патрони, 1 бомба, 3 тенекии сирене от мандрата и други. Партизаните напуснаха

селото, пеейки партизанския марш. Селяните останаха в възторг.“

„Открито писмо

До господина Харолд Д. Джеймс,
американски летец

Господин Джеймс,

При злополучния полет над нашата страна, вие бяхте принуден да се спуснете с парашут и потърсите спасение в Балкана. За момент, обаче, щастието ви се оказа недружелюбно: след като няколко дни се лутахте в тази далечна и непозната вам страна, фашистката хайка ви откри, залови и откара в плен. Всичко това не остана скрито от бдителното око на славните български партизани. На 26 юни т. г. една наша чета нападна селото, където бяхте откаран, обезоръжи стражата и ви освободи, като ви прие с възторг в своите редове.

По този именно случай, бързам да изкажа своята и на другарите си радост, че можахме да спасим от кървавите лапи на фашистките агенти у нас един доблестен и смел син на верния и благороден американски народ, към когото нашият народ храни най-добри чувства, и спомена на щедрост и великодушие, проявени по един блескав начин през и след Световната война, в която немските агенти, също като в настоящата война, бяха тикнали българския народ на страната на германските разбойници.

Господин Джеймс, ние бихме желали, щото акцията в селото Сърногор на нашите борци-партизани, предприета за вашето освобождение, да бъде един символ на *братски чувства и уважение* на нашия народ към вашия героичен народ, към неговите велики демократични принципи, към неговата безгранична любов към свободата и независимостта, за които не веднъж вашите бащи и деди са проливали кръвта си, а сега вие и целокупният американски народ багрите със същата тази кръв европейската земя, борейки се в защита на културата, цивилизацията, щастието, прогреса и свободата на цялото човечество, против най-злия враг — фашизма.

Вие сега се намирате между нас с пушка в ръка, в защита на същите тя начала, в името на които не веднъж сте кръстосвали небето на стария свят, в името на които се борим и ние, и огромното мнозинство на поробения български народ. Много скръб ще причини вашата неизвестна съдба на родителите ви и на вашите другари, много несгоди ще споделите

Пригответа за войната срещу съюзените народи българска войска, требваше да
бъде хвърлена на вътрешния фронт...
На снимката — войскава колона на път за преследване на партизаните

с нас, но дерзайте! Вие сам сте убеден в близкия край на фашистката тирания и на нашата пълна и безусловна победа.

Ние вярваме, че скоро ще отлетите за вашата родина, а до тогава, молим ви да сте сърдечно добре дошъл в нашите редове.

Когато се завърнете във вашата страна, между вашите другари, молим ви да предадете на доблестните американски летци и на борещите се американски и английски народи нашия боеви партизански поздрав.

Смърт на фашизма!

Петър.“

Харолд Джеймс прекарва с нашите партизани повече от един месец, участвува в акциите на отряда и се бие с изключителна смелост срещу фашистката полиция и кървопийците от ловните дружини. В последните дни на август партизаните успяват да го преведат на сръбска територия, където Джеймс се присъединява към войската на Тито и продължава борбата редом с югославяните. На 31 август Харолд Джеймс праща от Сърбия поместеното по-долу писмо до оставените в България другари-партизани.

Но романтичната история не свършва — два дена след 9 септември Харолд Джеймс пристига в Пловдив, където намира своите приятели, и споделя с тях възхищението си от подвига им и поздравите си за победата.

Ето и писмото на американския летец:

„На моите много добри приятели —
българските партизани

Няма начин, чрез който да мога напълно да ви се отплатя, мои приятели, за всичко, каквото вие направихте за мен. Ако не бе вашата любезност и храброст, аз щех да прекарам много мрачни дни в некой затворнически фашистки лагер. Решихте да жертвувате своя живот, за да ме избавите от фашистите.

Аз живях с вас повече от един месец, като ядох от вашата храна и спях във вашия лагер. Вие ми дадохте да се облека с топли дрехи, дадохте ми най-хубавото, което имахте, и това, според мене, правехте със себеотрицание. Аз ви благодаря за доброто разбиране, с което посрещахте грешките, които понякога правех.

Ние ходихме по селищата да унищожаваме фашистите и всичко, което е фашистко. Ние сме съюзници — вие, българските партизани, и аз — американския летец. И двете страни сме в сражение за един и същи идеал — свобода на езика и живота, свобода на щастieto. И двете страни вярваме в управлението от народа и за народа. *Щом като има народи като вашия, които вярват във всичко, що е право и добро, фашисткото управление няма никога да се върне отново на власт.*

Вие, партизаните, сте истинският народ в България. След като тази война свърши, и ние постигнем пълна победа, вие, народът на България, ще бъдете нейни водачи. Аз съм убеден, че вие ще изградите нова и по-добра България, държава за народа.

Аз вярвам, че некой ден некой от вас може да дойде в Америка, в моята страна, така че и аз ще мога да ви окажа гостоприемство, да се отплатя някак за всичко, що вие направихте за мен. Аз съм сигурен, че вие ще харесате Америка. Америка е държава като вашата — тя е народна държава. Там няма фашисти. Няма еднолична власт, която да управлява държавата. Вие ще се радвате също и на личния начин на живеене. Всеки ваш приятел и съсед е готов да ви помогне с всички сили, с каквото може и както може. Ако пожелаете да създадете свой дом в Америка, можете да започнете всяка търговия и занятие, което пожелаете. Това е само едно от вашите многобройни граждански права.

Ако мога да направя нещо за вас, по някъкъв начин, не се стеснявайте да се обърнете към мен. Аз оставам за цял живот ваш отличен приятел и другар. Чувствавам се един от

Борбата с партизанското движение

Засилването на партизанското движение вбесява и германските, и българските управници. Немският щаб знаеше от опита си на Източния фронт и на фронта в Югославия, какво тегло има да тегли, ако злото се разрастне, както бе се разрастнало в тила на другите фронтове, затова фюрерът вика често в щаба си Бориса, вика Филова, Михова, военачалниците — настоява за безпощадна борба с „комунистите и евреите“, изпраща най-добрите си гестаповци да организират борбата с партизаните. Тая борба постепенно започва да поглъща всичките военни усилия на българския генерален щаб.

„Днешните сведения за борбата с нелегалните, — пише ген. Н. Михов в дневника си, — не са по-успокоителни, макар че вече е почнала по-сериозна акция срещу тях. Жалко е, че няма кой и как да поведе и борба чрез слово, и пропаганда в селата, за да се изтъкне на нашите добри селяни да не си играят с огъня и да не казват: „Е на да видим и тях“. Ето резултатите от нашата просветна политика. Маса ученици и ученички са хванали балкана.

Днес имахме приеми на трима министри... 1. Министъра на вътрешните работи. Докладва по вътрешното положение, жандармерията и обществената сила. Трябва да се стегне вътрешния фронт. Жандармерията да се приготви бърже.

Препоръча се да се предупредят всички кметове да сметат общините си за застрашени от нападение.

Примерите на с. Кремиковци, Копривщица и др. не са насърчителни. (Там бяха проведени успешни нападения на партизаните, б. н.) *Може да няма външен фронт, но вътрешен фронт има и ще има.*

... В 10 ч. викахме м-р председателя Божилов, министъра на вътрешните работи Д. Христов и м-ра на войната ген. Русев, във връзка с вътрешното положение и жандармерията. Повикахме и н-к щаба на жандармерията полк. Златев — от конницата. Установи се, какво да се даде още от войската на жандармерията. Дадох се указания за бързото уреждане на

Партизански митинг

Говори Пекo Тaкoв, командир на червенобрежния в. о. район

висящите въпроси. По-голямо желание и динамизъм трябва. Стига писма и протакане на работите. Изтъкнах, че не бива борбата с противодържавните елементи да се води само с полицейски мерки.

... Със Н. Ц. В. Кирил-в. Щ. В. (Щаба войската) — Говедарци, с Лукаш и полк. Попов говорихме по мобилизацията на младежите комунисти в Софийско. Нареди се ново и повторно прочистване на Мургашкия край, за да не се смущава реда.“

Още с появата на партизанското движение се разбра, че набухналата като раков оток върху тялото на българския народ полиция ще е безсилна да се справи с въстаниците, и че ще е потребно целостното въвличане на армията в борбата, въпреки пасивната и глуха съпротива на редица командири и на цялата, подтисната от терора в казармите войнишка маса. Войската трябваше да се въвличе в братоубийствената война, трябваше да се окървави в битката срещу народа, който я бе открил, за да пази честта и независимостта му. Борбата на вътрешния фронт щеше да бъде пробният камък за годността на армията ни да бъде хвърлена в пожара на световната война, редом с германските „братя по оръжие“, в защита на хитлеристкото варварство.

Един от най-сигурните методи за постигането на поставената от фашистката военщина цел бе да се направи войската съучастник във всички престъпления. Следвайки примера на германските фюрери, нашите фашизирани военни запретнаха ръкави да превърнат всеки войник в престъпник и злодей, та по тоя начин да го свържат безвъзвратно с бандата си. „Понеже за тази чистка (избиването на група партизани, б. н.) е било решено да вземат участие всички началници, всички старши разузнавачи, затова бяха разпръснати по различни групи, за да бъдат всички замесени и да могат да мълчат, когато стане нужда“. (Из показанията на Тодор Василев Петков, габровски околийски полицейски началник.)

„Чистката“ засяга 24 души партизани и 44 граждани, убити без съд.

Изпечените офицери-престъпници, окървавени в противонародните борби през изтеклите две десетилетия, замесените в побоищата, изтезанията, смъртните присъди и разстрелите в казармите възпитаници на немските разузнавателни школи наново намериха случай да се проявят, борейки се при последна сметка за собствените си глави. Габровските палачи Харлаков и Килифарев непрекъснато заявяват:

— Да се избиват колкото се може повече, даже и невинни, защото в огъня на революцията всички ще изгорим, и никому няма да бъде простено.

Престъпниците като Харлаков бяха нищожна част от българската войска. Нейната основна маса се състоеше от честни, макар не винаги активни народни синове. Но с помощта на двореца и покровителството на германските представители, именно престъпниците бяха неограничените разпоредители в войската. Престъпниците използваша властта си, за да увлекат в злодействата си все нови и нови съучастници.

Такива жертви, особено измежду най-младите офицери, се намираха. Злоупотребявайки със строгия войскови ред на заповедването и точното изпълнение на заповедите — старите бандити постепено, на приемливи дози, замесваха все повече и повече по-безхарактерните и наплашени от дисциплината млади офицери и подофицери, в братоубийствата. А извършените при акциите престъпления от единичните бандити съвсем естествено ангажираха и по-горните началници, докато съставът на престъпниците чрез настойчив подбор се разшири достатъчно за превеждане на действия по цялата страна.

Лъснатият офицерски ботуш намества отрязаната глава на партизанина, за да стане снимката по-документална, та наградата да е по-сигурна

Друг метод за увеличането на войската бе развърщането ѝ чрез даването на ордени, повишения и значителни парични награди на убийците и золумджиите. Борбата срещу българския народ бе превърната в узаконен, покровителствуван и насърдаван грабеж, в средновековно мародерство и доходно занятие за лумпенизираните типове, за легионерите-фашисти, нехранимайковци и неволно поддадените жертви.

И в това отношение ръководителите на българската армия тръгнаха по стъпките на хитлеристите. И у нас военното командване се опита да постигне онова, що вече бе осъществено в Германия: армията от механистична сила, със свои рицарски традиции за войнска доблест и чест в борбата с врага; да се превърне в съзнателно-активна разбойническа банда.

Чрез една бясна противонародна пропаганда, чрез клеветата, лъжата, доносничеството, замесване в побоищата, изтезанията, убийствата, трябваше да се разрушат всички добродетели, насадени във войнишката душа още през детските и ученически години, чрез изкуството, литературата и народните борчески традиции. Войникът трябваше да се превърне в звер, в садист, който се опиянява от мъките и кръвта на жертвите

си, в дивак—ловец на живи хора, за да стигне до състоянието, показано на една снимка в тази книга: брат да отреже главата на брата си и да се фотографира гордо с нея! И ако този процес на целостното озверяване на войската ни бе възпрян още в зараждането му, ако честта на нашата армия бе спасена, за да не се гнусят бъдещите бойци от служенето си в нея — заслугата е пак на съпротивителното движение.

Борбата на народните синове за спасяването на армията, за издръпването ѝ от ръцете на престъпниците и за превръщането ѝ в противохитлеристка сила, въпреки скъпите жертви,

Съпротивителното движение спаси честта на българската армия, като я измъкна от лапите на професионалните убийци от рода на ген. Кочо Стоянов и на ония, които се фотографираха с брадвите и отрязаните глави

Бе толкова настойчива и ожесточена, че дори фашисткото командване започна да се колебае и предпочете да прибегне до създаването на специални „ловни дружини“ и жандармерийски части, гдето се подбраха най-изпечените престъпници — офицери, подофицери и наемни военизирани полицаи. Чрез действията на тези части трябваше да се пресече възможното и естествено побратимяване между войската, народните въстаници и самия народ.

Състоянието на българската войска през време на фашисткото господство и особено през време на последната война, изобщо е сложно, и за неговото целостно и всестранно осветление би трябвало да се напише отделно подробно изследване, за да се предотвратят всички повърхностни и погрешни заключения, които могат да произлезат при разглеждането само на една страна от това състояние.

Общо взето, състоянието в армията бе сходно с общото състояние в България, защото бе и негово естествено отражение: от една страна бе произхождащата от народа и затова здраво свързана с неговите интереси и разбирания войнишка маса, настроена зле към германците и техните агенти, по спомен още от Първата световна война, която беше взела толкова

Българският народ няма нищо общо със убийците, които изстребваха най-благородните му синове и дъщери.

жертви и разсипала стопанството ни; както народа, така и мобилизираните негови синове, мразеха фашизма и бяха дълбоко привързани към руския народ и Съветския съюз. Достатъчно просветени и запознати с международното и вътрешно положение, българските войници, дори когато не бяха комунисти или прогресивни земеделци, се вслушваха и дълбоко верваха на Работническата партия, а и сами разбираха, че войната е загубена от Германия, въпреки първоначалните успехи, и че свързаната с хитлеристката политика фашистка върхушка ще доведе и България до катастрофа, ако не бъде смъкната от властта.

Към тая страна спада и основната маса от българското офицерство, което макар и да не беше прогресивно и активно демократично, не бе привързано към брутално-самонадеяните германски хитлеристи, виждаше, особено след разгрома под Москва и Сталинград, сигурната германска катастрофа, не желаше и България да я преживее. Обезволнено чрез преследванията и гонитбата от казармата на всичко по-будно, това офицерство изпълняваше с крайна служебна пасивност своя „професионален дълг“, една пасивност, която в много случаи граничеше с саботирането на фашистките противонародни мероприятия.

Признанията на фашисткия регент ген. Михов са много ценни:

„27 април. Н. Ц. В. ми съобщи за нападение в Кратово (около 2000 партизани) и в Негушево при ст. Саранци. От ж. п. работилница при ст. Саранци взели оръжие и бойни припаси.

Ген. Русев потърсих. Били взети около 700 пушки и $1\frac{1}{2}$ тона бойни припаси?! Може ли такова нещо — и то когато ген. Стоянов уж почна акция в Мургашкия край! Вечерта г. Филлов потърси м-р председателя, за да му съобщи г. Божилов, какви данни има. Г-н Божилов го заосуквал, че било дребна работа (700 пушки), били деца и пр.

Принудих се да запитам Русева, и той каза: „Има официално донесение за 850 пушки, взети от ж. п. работилница“. Що щат в тоя край струпани 850 пушки, не се ли знае, че там трябва да има охрана... Не може така, и не вървим на добре. Трябва да се вземат мерки за вътрешен ред, за да се вземе правилно решение и добре да се действа при външната опасност. А това не искат ген. Русев и Лукаш да го разберат. Забравиха, че войската е за външни и вътрешни врагове... На какво прилича това, че жандармерията има 2500 души недостиг от хора, при наличност 5800 души (а щатът е

„Героизмът“ на гадистите се състоеше в убиването на вързаните български младежи.
На снимката — Михаил Дойчев и Георги Черкезов, убити при с. Каблешково

е 8300.) Но войската не ги дава! Щяла да се намали силата. *А пък че така ще се парализира цялата войска, то не е важно.* Зер така е по науката, че вътрешното положение се оправя от вътрешния министър.

Дочо Христов оставя на Русев, Русев на Дочо Христов, а бай Добри маже и глади! Така не се управлява. Ако ще отиваме към комунизъм, да го кажат... тесногръдие от министерството на войната, липса на командване от м-р председателя. Уредихме си утре в 9 часа среща между нас двамата (Ф. и аз) и Божилов, Д. Христов и Русев в Панчарево по горните въпроси.“

„28 април. Г-да министрите докладват най-новото по вътрешното положение. То не е розово. При Негушево са взели господата нелегалните около 250 пистолети, 80 пушки и 750 кгр. патрони от една работилница на железниците. Защо са държали там толкова оръжие, което не са могли да охраняват. Резил! Разузнаването още не може да установи, къде са отишли 200-те души. *Жалко! Где са запасните воини! Где са бранниците! Само приказки и речи, а никой не помага...* няма отговорности. Добрини ще правим само. Никой да не обвини министрите в строгост... така не може. Настояхме да се вземат решителни мерки за вътрешния ред. Иначе

не може. Ще бъде късно, и напразно ще се прибегва до строгости и жертви, когато в началото е по-лесно. За голямо съжаление, бай Добри счита здраво и силно управление равносилно на управление, което си служи с терор, убива и пали. А... здравата власт обезпечава реда и спокойствието с малко кръв. Не бива да докарваме работата като в Хърватско. *Кръв мъчно се мие, но това не значи, че трябва да оставим държавата на „хланетата“, както г. Божилов се изрази, че били тия 200 души, които нападнали Негушево.*

Положението и при Кратово още не е изяснено. Но и там не се е пипало здраво. Тоя изненадан, она нямало как да съобщи — все извинения и липса на отговорности.

30 април. Неделя. — Сутринта имах среща с ген. Русев. Каза, че министрите идвали „със страх“ — били сме много нервни... А то не е нервност на никого, ами безпокойство. Че няма здрава ръка, и държавата се разхлабва, а най-важно, *че на движението на метежниците не се противопоставя нищо — после ще стане късно, и с кръв ще трябва да се възстановява реда...*

И така — „резил, само приказки и речи, войската не давала достатъчно хора за жандармерията, не вървим на добре, трябва да се вземат мерки“ — всички тия интимни признания на регента Михов доста ярко характеризират изтъкнатото от нас състояние.

Трябва, обаче, да се подчертае, че тази, така да се каже, неутрална, пасивна част от българското офицерство, именно с тоя свой неутралитет и пасивност улесняваше и кога преко, кога косвено подпомагаше вилнеенето и злодеянията на фашисткото командване и се примиряваше, макар скрито да осъждаше кървавите престъпления на предвожданиите от техните колеги военни глутници. Породената от тази „аполитичност“, от „неутралитета“ и служебната пасивност вина почето от българските офицери изкупиха, като постъпиха по същия начин — неутрално и пасивно — на 8—9 септември 1944 година, когато народът завзе властта; изкупиха те вината си и чрез своята пълна активност, героизма и жертвите си през следващите месеци във войната за доубиването на хитлеристкия звер.

Затова, когато ще се говори и пише за борбата на войската с партизаните, и ще се изтъкват извършените зверства и золумлуци — трябва тези злодеяния да не се приписват на войската ни изцело, както не могат деянията на българските

Палачите фотографираха жертвите си не заради документиране на жестоката правда, а за да получат паричните награди за всеки убит — по 50,000 лв.

фашистки правителства и на техните сподвижници да се припишат на българския народ.

В основата си българската армия си остана част от народа, това тя го доказа с антифашистката борба в казармата, с многобройните прояви на покровителство към партизаните и с чутовните си подвизи по бойните полета на Югославия и Унгария. Ако и войската, редом с народа, по един или друг начин, преко или косвено, не улесняваше партизанското движение, ако тя бе действително една чисто фашистка сила — тая сила би била толкова голяма, че наистина би могла да задуши въоръжената борба. А в действителност, с всеки нов месец тая борба не само не намаляваше, като резултат от действията на войската, но се и разрастна до там, че включи цялата войска на своя антифашистки фронт. Този процес, разбира се, не се извърши от самосебе си — той бе последица на дълголетните организирани усилия на Работническата партия, на борческото офицерство, резултат бе на понесените страдания и на безбройните скъпи жертви.

■

Според официалните разпоредби, борбата с партизаните се води върху основата на следното указание:

*„Партизаните в пределите на държавата, от гледище на междудържавното право, не са редовна войска. Заловени, те се унищожават.“**

Същата, една-единствена мерка се прилага и към ятаците :
„За ятаци — помагачи и укриватели на партизаните се считат :

а) всички лица, които провеждат партизанска мобилизация, укриват, подслоняват, снабдяват и осведомяват или по друг начин улесняват партизаните ;

б) всички държавни, общински и обществени органи, както и всички граждански лица, които имат сведения за партизаните и ятаците им, но не съобщават на властта, макар и да имат възможност да сторят това ;

в) всички български граждани, които пречат и саботират действията на войската, жандармерията и полицията при борбата им срещу явните и тайни партизански сили.“

Опознавайки се постепено с методите на партизанското воюване, врагът пригажда своите методи на борба към тях. Особено значение се отдава на командването. Върховното ръководство на борбата срещу партизаните принадлежи по начало на министъра на вътрешните работи, но когато борбата се поеме от войската, ръководството преминава в ръцете на министъра на войната.

За равномерното разпределение на усилията на различните части, областите се разпределят на полкови, дружинни или гарнизонни райони. Начело на района се назначава отговорен командир, комуто се дават необходимите сили и средства.

Командирите на районите са непосредствени изпълнители на борбата. Те трябва да направят всичко възможно за привлечане на всички „здрави национални сили в района като сътрудници за унищожаване на бандитите и особено за разузнавачи“. От командирите на районите се изисква широк почин — при откриване на противника трябва да подхванат решително и непрекъснато преследване, като искат помощ и от съседните райони, без да чакат нарочна заповед.

Важен дел в борбата с партизаните заема разузнаването. Според разпоредбите, то трябва да се върши непрекъснато, без да се желят сили и средства ; да не се ограничава в малък район само за нуждите на осигуряването, а да се разпростре в дълбочина до влизане в контакт с противника. И да

*) „Упътване за борба с партизаните“, Военно-издателски фонд

Убитя въстаничя от Свищов

се помни златното правило: най-добрата охрана е разузнаването, но най-доброто разузнаване е боят.

Разузнаването се насочва към населените места и към околностите. В селищата то трябва да открие лицата или групите, които се укриват, които снабдяват и осведомяват партизаните. Това е една от най-важните задачи, защото чрез успешното ѝ разрешаване става откъсването на партизаните, „увисването им един вид във въздуха“, а оттук — и по-лесното им унищожаване.

По всякакъв начин, и то непрекъснато, се събират сведения за числеността на отредите в района, за имената на партизаните, за месторождението им, за да се пристъпи към интернирането или изтребването на близки и съчувственици — пак със горната цел. За всеки ценно сведение се плаща голямо възнаграждение, като имената на сътрудниците се пазят в тайна, за да се спасят от отмъщението на партизаните.

Разузнаването въвн от населените места проучва с най-големи подробности местността, за откриване и преследване на партизанските групи, за намирането на техните скривалища, на

базите им и за проследяване на ятаците. Заради това цялата местност се осейва с мрежа от разузнавателни постове. Използват се преоблечени в обикновени дрехи полицаи и войници, или пък местни селяни, като овчари, орачи, говедари и пр. Трябва, обаче, да се внимава да не играят двойна роля.

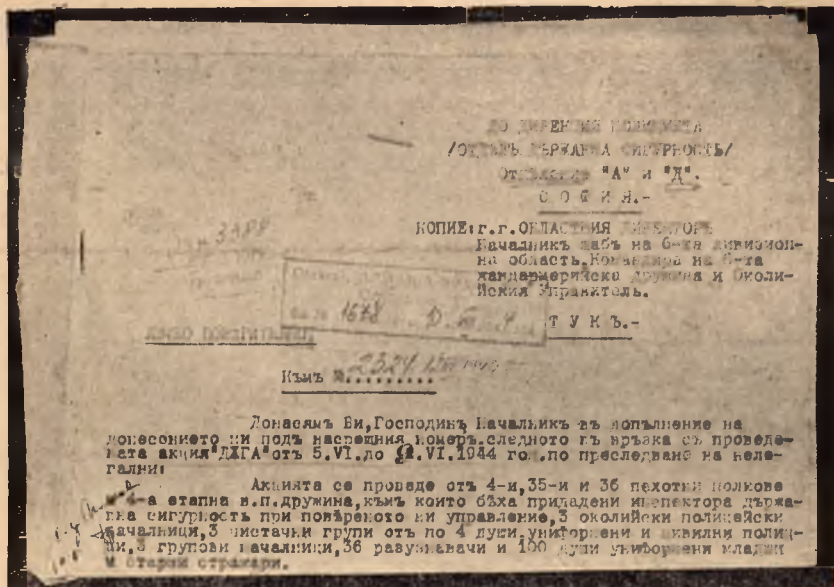
За откриване и залавяне на ятаците от време на време се прибегава до уреждането на лъжливи партизански нападения, чрез преоблечени полицейски отреди — неопитните ятаци сами влизали в клопката.

От заловените партизани се иска да кажат името на отряда и командира, имената на партизаните, числеността и въоръжението на отряда, каква длъжност е изпълнявал заловеният, какви са следващите намерения на въстаниците, какви действия са предприемани в миналото, кои са причините за преминаването му в нелегалност, кои са паролите и пр.

А от заловените ятаци се иска да кажат, каква е задачата им, каква е явката (дата, час, место и парола), на кой партизански отред помага, какво знае за него, кои са останалите членове от местната бойна група, отговорникът на групата, свързката със съседните партийни или ремсови организации, задачите и часът на контролните срещи и пр.

Пак с оглед на наложеното партизанско воюване се пригаждат и походните движения на нападащите части. Като най-съществен елемент на придвижването се изтъква тайната, чрез която се осъществява изненадата при нападението на партизаните. Придвижването на частите се извършва, обикновено, нощно време, избегват се селищата и колибите, а случайно срещнатите лица се задържат и водят с колоната, докато приключи движението. При тръгване се взема обратна или странична посока до изминаването на значително разстояние от 5 до 8 километра, походната колона се строи по „партизански“ и пр.

Също така и бойните действия се предопределят от методите и начина на действие на самите партизани, а именно: нападане чрез изненада, избегване на боя с много до-силни части, или, когато им се наложи — упорито и решително сражаване до настъпването на нощта, когато се пръскат на по-малки групи на различни посоки, за да се съберат на предварително определените безопасни и претърсени райони; заблуждаване на преследващите ги части чрез преминаване с малка група към маловажна, противоположна на истинската посока, по която ще се оттегли главното ядро; избегване на широките пътища и пр.

Каква е била силата на партизанското движение, личи от документи като горния, в който се изброяват полковете и полицейските части, участвували в една само акция!

Най-напред партизаните трябва да бъдат открити чрез грижливо претърсване и кръстосване на целия район, а след влизането в допир, огневата връзка не бива да се изоставя на никаква цена, до пристигането на подкрепления. Настъплението срещу партизаните се извършва предимно по билата, а не по долините, където най-често се устройват насрещни засади.

Когато акциите се правят в области, където партизаните разполагат със силни части, с много ятаци, и населението е приятелски разположено към тях, частите на преследвачите трябва да останат и след първото претърсване в същата местност.

Като партизаните — и преследвачите им не препоръчват отбраната като форма на действие, затова пък, докато партизаните при известни условия могат да се пръснат, на преследвачите части е забранено пръскането — те трябва при всички условия на боя да се държат събрано.

Обаче най-предпочитана форма за борба с партизаните си оставаше блокадата — обграждането на селище или местност със силни войскови и полицейски части, които понякога дости-

гаха десетки хиляди и многократно превъзхождаха десетиците или стотици партизани, които оставаха в обръча.

През ранната пролет на 1943 година бе проведена така наречената априлска блокада на Средногорието, в която участваха повече от 20 хиляди войници и полицаи. За населението на обхванатите от блокадите местности настъпваха седмици и месеци на пожари, разорения, убийства и ужас. Безсилни да се справят със самите партизани, фашистките шайки насочваха ударите си срещу мирното население, като искаха чрез масовия терор да преломят съпротивата му и да прекъснат всички пътища за подпомагане и съдействие на партизаните. От планините и горите се смъкнаха всички колибари, овчари и говедари, заедно с стадата и малките запаси храни. Жителите на селищата се затваряха с дни и седмици, без да се пускат на работа, или ако се пускаха — претърсваха се, за да не вземе никой никаква храна, която би могла да бъде предадена на партизаните. Всички лица, за които се допуска и най-слабо подозрение, че могат да бъдат полезни по някакъв начин на партизаните, масово се арестуват, изтезават и разстрелват без следствие, без съд и присъда, къщите им се палят, покъщнината и добитъкът се разграбват, докато в обхванатите от блокадите райони се създаде обстановка на най-кървава гражданска война. Но вместо да склонят глава пред терора — всички заподозрени и заплашени се измъкнаха през обръчите на блокадите и подсилваха партизанските отреди, като ставаха най-разпалените бойци и почваха да мъстят за зверствата и золумлудите.

Един малък документ хвърля светлина върху единодействието между германските и българските военни части при отбраняването и преследването на партизанските отреди. Той също така показва, как правилно са били разпределени хитлеристките войски в тяхната „съюзна“ България, за всяка евентуалност...

Министерство на войната

Щаб на войската

№ 1—196

6 март 1944 г.

София

Лично-пове́ртелно

Германското командуване е назначило най-старшите германски началници в: София, Варна, Бургас, Русе, Никопол, Видин, Скопие, Кавала, Горна-Джумая, Горна-Ореховица, Битоля, Охрид, Сер, Драма, Гевгели, Стара-Загора, Търново и Велес за бойни команданти на настанените в същите градове германски

XII в. о. зона

Никола Жеков от с. Кн. Александрово и Стоян Н. Георгиев от с. Костичевци, убити през 1944 година

части, като им е възложена задача да организират частите си за защита при евентуално нападение от злосторници или да имат готовност за подвижни действия извън гарнизоните.

За да се избегнат недоразумения, а така също и за уреждането на евентуални съвместни действия и отбранителни мерки, наредено е въпросните германски бойни команди да влезат във връзка с началниците на гарнизоните в изброените градове.

За направеното да се донесе. Заповед.

(п.) Янчулев — генерал-майор, пом. на Щаба на войската.“

Допълнително се посочват и старшите началници за Валовище, Деде-Агач, Мелекли, Окоп, Малево, Крумово и Враждебна.

Ръководителите на блокадите и преследванията бяха най-доверените на българския дворец и немския щаб генерали — началници на армейски и дивизионни области, някои от които, като началника на Варненската армейска област, генерал Христов, и ка на 1-ва дивизионна област, Кочо Стоянов, постигнаха в собствената си родина жестока слава на най-прочутите германски гаулайтери от окупираните области.

Генерал Христов, например, издава следната заповед:

„1. За осигуряване съществуването на народа и държавата ни, правителството наложи на войската, подпомогната и от посочените по-долу власти и организации, да започне борбата с нелегалните и чуждите партизански групи и техните помагачи и укриватели, като тая борба се води до пълното унищожение на тия врагове на България, понеже те служат изключително на чужди интереси.

2. В изпълнение на тази задача, територията на III армейска област ще се командва от мене. По нареждане на правителството, за тази цел от днес се дават в мое подчинение всички жандармерийски, полицейски, административни (от всички ведомства) и общински власти, и всички обществени организации, органи и средства от същата власт.

3. Заповедвам:

1. Всички лица и средства на горепосочените власти и организации да се подчинят от днес непосредствено и съответно на командирите на 3 и 4 дивизионни области и безусловно да изпълняват нарежданията на последните, отнасящи се до тая борба.

2. Същите власти и организации да знаят, че съгласно заповедта на правителството, те носят еднаква отговорност за успешното водене на борбата, като никоя от тези не може да извини бездействието си с това, че в даден момент друга власт трябвало да действа и разпорежда.

3. При водене на борбата същите власти и организации да изпълняват следното:

а) да разузнават непрестанно и да донасят веднага и бързо до най-близката и по-горна власт за проявата, движението, организацията, действието и пр. на нелегалните и чуждите партизански групи, и на техните помагачи и укриватели;

б) при данни за поява или проява, макар и в незначителен размер, от страна на същите врагове, веднага най-близката власт — държавна или общинска, по собствен почин, без да чака заповед, действа с цел да ги унищожи напълно. Това действие е действие при законна самоотбрана, защото тия врагове имат за задача да се борят срещу държавата и нейните представители. За предприетото действие и за резултата всички да донасят веднага и бързо на своите началници, а последните — до най-близката военна власт;

в) при по-голяма опасност (по-голямо число врагове), действието срещу тях се извършва съвместно от властите и

Жертвите край гр. Радомир, за които се разказва в следващите страници

обществените организации, според случая, като ръководството принадлежи най-напред на общинската власт, според това, коя от тях се намира на местото или близо до него;

г) когато опасността е още по-голяма, и се прибегне до намесата на войската, общото командване принадлежи на старшия войсков командир. Полицейските командири в всички случаи са по-младши от войсковите и жандарм. командири.

4. Борбата да се води настойчиво, решително и безпощадно, до край, до единствената цел: пълното унищожаване на врага. Затова най-строго се прилагат следните мерки:

а) да се действува с оръжие, и се застрелват на местото на действието или съпротивата им всички нелегални и чужди партизански групи и техните помагачи и укриватели;

б) да се опожаряват или хвърлят в въздуха здания, колиби, кошари и други постройки, купи сено или слама и пр., когато враговете действуват или се съпротивляват в тях;

в) да се конфискуват незабавно имотите на нелегалните, помагачите и укривателите им и техните близки, съгласно специалния закон;

2) да се интернират незабавно (по преценка на най-близкия до местото войсков командир) далеч от територията на III армейска област, дори и целите семейства на нелегалните, помагачите и укривателите им.“

Как са се изпълнявали тези заповеди, личи от докладите на изпълнителите. Ще приведем два от тях — на генерал-майор Сираков, началник на 8-ма дивизионна област, отправен до началника на втора армейска област в Пловдив, относно преследването на партизани в Старозагорско, и доклада на командира на сборния отред, подполковник Манов, действувал в Софийско, Новоселско, Пирдопско и Ботевградско, под пряката команда на главореза-началник на I-ва дивизионна област, ген. Кочо Стоянов, един от най-черните герои на септемврийските кланета през 1923 година.

Когато ще се четат страниците на тези кървави доклади и на показанията на участвувалите в походите — нека не се забравя, че голяма част от описаните в тях деяния са извършени през министър-председателстването на Багрянов. Преследванията и убийствата не спират и по времето, когато властуваше „демократическото“ правителство Муравиев-Гичев-Мушанов.

„Лично поверително

Входящ № 3062 от 23 август 1944 година.

Донасям, че на 13 август т. г. започна акцията за преследване на нелегални, която на 15 същия месец приключи.

Повод да се предприеме тази акция бяха няколко нападения, извършени на селата, западно от гр. Ст.-Загора, прерязване на телефонната жица при с. Лозен и село Лесково. Предполага се, че старозагорската група от нелегалния отред „Христо Ботев“ се укрива в района на Старозагорските бани.

Поставената цел бе откриване и унищожаване на старозагорската нелегална група, под командата на „Самуния“.

Район на действие: от север — с. Бузоград, Горно-Паничеревските бани; от юг — с. Пъстрово, гр. Ст.-Загора; от запад — шосето Бузоград—Пъстрово, и от изток — шосето Горно-Паничеревските бани—гр. Стара-Загора.

Сили: 21 роты (средно по 80 човека) от частите на 8-ма дивизионна област и части от 2-ра конна бригада. Ръководи щаба на дивизията.

Начало на действията: 5 часа, на 13 август. Край — 18 часа, на 15 август т. г.

Жандармеристите изпълняваха заповедите на своите командири, паляха селищата и пазеха да не би нещо да бъде спасено от пожарицето

План на действие: поменатият район се обгражда с три охранителни линии: северна, южна и източна. За претърсване на района се назначават три претърсващи групи: полковник Чалъков, майор Гошев и полковник Димитров. Претърсването се извършва на три етапа: първия ден—достигане линията Горно-Градище—в. Мечита—село Сулица—село Лесково, на втория ден — достигане шосето Горно-Паничеревските бани—гр. Стара-Загора; на третия ден — повторно претърсване на източната част на района.

Ход на действието и резултати: охранителните линии заеха местата си след 20 часа на 12 август. Настъплението на претърсващите части започна в 5 часа на 13 август. До вечерта същия ден бе достигната линията на в. Мечита, без да се влезе в допир с противника.

Към 22 часа на 13 август, срещу постовете на претърсващата група, южно от с. Ръжена, са се натъкнали 4 нелегални лица, които са направили опит да се промъкнат през междините в западна посока. Близкият там пост открил огън. Нелегалните отговорили с 2 изстрела от пистолет и се върнали обратно. Към 3 часа и 40 минути, на 14 август, на посто-

вете южно от с. Ръжена две нелегални лица също се опитали да преминат линията на постовете. Посрещнати от огън, те се върнали обратно и изчезнали в тъмнината.

На 14 август претърсващите групи започнаха настъплението. Съгласно първоначалния съставен план, до вечерта същия ден трябваше да достигнат крайната линия, и акцията да приключи. Към 12 часа южната претърсваща група откри двама нелегални в местността 2 клм. северно от с. Малка Верея, и след престрелка нелегалните бяха убити... Самоличността не можа да се установи. От наша страна падна убит кандидат-подофицерът Кръстю Кръстев от село Попско, ивайловградско, от 10-та ловна дружина. Понеже се предполагаше, че двамата нелегални са се откъснали от по голяма група, наложи се претърсването да се забави, и акцията да продължи и на 15 август, за да се претърсят повторно известни места в района. Нареди се трите претърсващи групи на 15 август да продължат настъплението си в източна посока; южната охранителна линия да се събере в участъка на село Малка Верея и село Лесково и да предприеме претърсване в северна посока до шосето Стара-Загора — Старозагорските бани. Две роты, които през деня взеха участие в претърсването на „Боздугановската курия“, с моторни коли се пренесоха в с. Ръжена и село Ново село, с задача на 15 август сутринта да претърсят района от в. Мечита в източна посока.

В резултат на това повторно претърсване, ротата от 30-ти пехотен полк южно от село Ръжена откри трима нелегални, които след престрелката успяха да се укрият в гъстата гора. Бе открит лагерът на около 30—40 души, и бяха намерени и взети вещи, нелегална литература и др.

Изводи и поуки: Нелегалните имат добро наблюдение и избегват срещите с войсковите части. Щом установят настъплението на войсковите части, бързо променят местостоеенето си и се измъкват. Не са свързани с базите си (местата, където укриват и пазят припасите си).

б) При по големи акции за обкръжаване и претърсване трябва да се задържа по-голям резерв, за да може при нужда да се повтори претърсването с нови сили.

в) В силно пресечените райони частите да бъдат снабдени с радио-уреди. Добре е да се разрешава в момента на действие бързите и важни радиограни да се предават на открит текст, а не шифровано, при което се губи много време — още повече, че противникът при нас няма радиоприемници.

VI сливенска зона

Опожарената от фашистите къща на Атанас Мончев

г) Предприемане на обкръжителни акции на по-малък район с повече сили дава резултат, но като се спази принципа на изненадата.

От убитите нелегални са иззети 1 пушка „Щаер“ 8 мм-1 картечен пистолет — марка „Стен“ М. К. 11 1943, 1 барабанен револвер, а от лагера: нелегална литература и други вещи. Горното оръжие се прибра в щаба на дивизията.

Приложение: 1 пакет нелегална литература за Р. О. 8 № VI — Н. Щ. 1772, 22 август 1944 година, Стара Загора.

Генерал майор — началник на 8-ма дивизионна област
(п) Сираков.“

№ 2482 от 3 юли 1944 година.

Лично поверително

Резолюция от 2 юли на н-к щаба на 1-ва дивизионна област полковник Тодоров: „подполковник Манов е удостоен за полкова длъжност“.

(п) Подполк. Тодоров

Доклад

за дейността на Сборния войскови отред за времето от 25 април до 26 юни 1944 година (вкл).

Съгласно нарежданията на господина Министъра на войната за унищожаване нелегалните и разбойнически банди в

софийска, новоселска, пирдопска и ботевградска околии, се формира един отред от всички родове войски на I-ва Софийска дивизионна област (пехота, жандармерия, ловна дружина, кавалерия, бронирана бригада, моторизирана рота, един танков взвод, преносима дружина и др.), който при изпълнение на бойната си задача през отчетния период е постигнал следните резултати:

I. Цел

1. Да унищожат разбойническите банди, които върлуват в софийска, новоселска, пирдопска и ботевградска околии.

2. Да се заловят и обезвредят ятаците, които подпомагат дейността на разбойническите банди.

3) Да се иземе скритото оръжие и други бойни материали, за да не могат да се въоръжават разбойниците.

4) Да се разкрият и обезвредят комунистическите и ремеслени организации, за да се прекъсне вербуването на нови бандити

II. Средства

За провеждане на акцията срещу нелегалните и разбойнически банди, отредът разполагаше с следните части: (изброяват се десетки различни военни части.)

IV. Изпълнение

1) С така групирани части от отряда и в връзка с възприетия план за действие се блокираха селата главно около Мургаш-планина — Етрополския балкан — Гълъбец-планина и северните села на Средна гора; установи се полицейски час; забрани се на селяните да изнасят хранителни припаси вън от селата, за да не могат бандитите да се снабдяват с храна, стадата се смъкнаха от кошарите в района на селата, забрани се да се изваждат стада на паша в Балкана и се забрани движението вън от населените места да става без открити листове.

Тези ограничителни мерки се прилагаха строго и педантично, като никому не се разрешаваше отклонение.

Едновременно с ограничителните мерки, при всички свои служебни обиколки командирът на отряда е изнасял родолюбиви беседи пред населението, главно в ония селища, които са дали повече нелегални или са се очертали като центрове с левичарски тенденции.

2. Съгласно предприетия план за действие, в основата на който се сложи повече партизанска тактика, отколкото военна тактика, от 28 април т. г., почти ежедневно, а при нужда — и нощно време, от всички части започнаха да се из-

Разложен труп на убита въстаничка от отред „Антон Иванов“, намерен в местността „Младенови усойки,“ под баража „Въча“

прашат усилен офицерски и подофицерски патрули, както в Мургащ-планина, така и в всички съмнителни райони от Старопланина, Средна гора и Гълъбец-планина, за да се разузнае движението и местата, където се укриват разбойниците. Въз основа на добитите сведения при тези организирани разузнавателни вилазки, почти ежедневно се предприемаха локални акции с част от поделенията за прочистване на точно определени и съмнителни райони, а при по-положителни сведения за силата и местонахождението на разбойниците — и общи такива от всички части на отреда.

Освен това, според възприетата тактика от разбойниците да се движат и да действуват само нощно време, всяка вечер и от всички части на отреда се устройваха засади чрез секретни постове, както около населените места, така и дълбоко в ония планински райони, в които, според предварително събрани сведения, са се събирали и движили разбойниците. Целта на тези засади беше да се преградят най-вероятните посоки, и чрез изненада да се заловят или унищожат последните.

Едновременно с горните действия, периодически се предприемаха арести на заподозрени ятаци и сътрудници на последните, от които се събраха ценни сведения, както за си-

лата, състава и организацията на разбойническите банди, така също за духа, настроението и живота им.

В резултат на тези ограничителни мерки, а така също и на разузнавателните бойни и секретни действия на частите от акцията, почти 9/10 от разбойниците, влизащи в състава на партизанските отреди „Чавдар“, „Христо Ботев“, „Васил Левски“, а така също и почти всички ятаци, сътрудници, укриватели и съмишленици бяха заловени, обезвредени или унищожени.

По-конкретно резултатите от действията на сборните войскове отреди се виждат от следните таблици:

Едновременно с бойните действия на отряда биде разкрита една голяма, добре обмислена и организирана конспирация в селата Лъджене, Душанци, Мирково и Буново от същата околия.

Всички лица, замесени в тази конспирация, бяха заловени, и след разпитване — с тях се постъпи съгласно законите в страната. Некои от по-упоритите ремсисти при опит за бегство бяха убити от конвоиращите ги войници, което се вижда от Таблица 4.

За времето от 25 април до 26 юни 1944 година разбойниците са извършили следните нападения:

а) На 26 април т. г. бяха нападнати селата Негушево и Саранци от една група от около 200 души.

б) На 29 април т. г. бе нападнато село Ботунец от около 25—30 разбойници.

в) На 3 май т. г. бе нападат манастира „св. Богородица“ при село Елешница, от около 80 разбойника.

Тази група беше напълно разстроена от 1—6 жандармерийска дружина, като е дала 9 убити и 8 пленени.

г) Малки групи от разбойниците се появиха в тетевенска околия при селата Добревци, Голям Извор и Видраре.

д) На 5 май т. г. една група разбойници се появи в дола на село Елешница, но биде пръсната, като даде двама убити.

е) На 18 май т. г. бе нападнато село Стъргел от една група с неизвестен състав, която беше пръсната, като е дала 6 души убити.

ж) На 27 май т. г. една разбойническа група от около 60—70 души бе нападнала село Байлово, новоселско.

з) На 30 май т. г. една разбойническа група от около 45 души е нападнала село Лопен, тетевенско.

Затрупан с камъни неизвестен въстаник

и) На 1 юни т. г. една разбойническа група от около 25—30 души е нападнала кошарите на село Батулия, софийско.

к) На 2 юни т. г. една разбойническа група от около 70—80 души е нападнала махалата Равна, етрополско.

л) На 8 юни т. г. една разбойническа група от около 50—60 души нападнала село Букйово, софийско, и след като е взела храна и убила лицето Кочо Ганчев, от същото село, се оттеглила в балкана. При завързалата се престрелка групата е дала един убит и 1 пленен.

м) На 16 юни т. г. една разбойническа група от около 20 души нападнала махалата Равна, етрополско.

н) На 16 юни т. г. една разбойническа група от около 30 души нападна село Негушево, новоселско. Групата беше пръсната, като даде 2 убити и 1 пленен.

о) На 19 юни т. г. една разбойническа група от около 15 души е нападнала една воденица в прохода Арабаконак.

При потушаване на тези нападения от страна на частите от отряда, резултатите са били различни — добри, когато своевременно е бил уведомяван щаба на отряда, и слаби или без резултат, когато уведомлението от страна на полицейските и административни власти е получено късно, защото докато частите пристигнат на местонападението, разбойниците са се оттеглили на голяма дълбочина.

Данни за заловените и убити разбойници и техните ятаци се дават в таблици № № 1, 2, 3 и 4, а имената на същите са упоменати в списък, приложение № 1.

През време на предприетата акция срещу разбойниците и техните ятаци бяха иззети оръжие, бойни припаси и разни други имуществва, които са упоменати във ведомостта — приложение № 2.

Нека разлистим сега няколко страници от многотомното дело на Народния съд, за да прочетем, какво се крие зад няколкото реда от доклада на Манов: „Некои от разбойниците бяха унищожени при опит да се доберат до селата за храна и понеже оказваха въоръжена съпротива. Много от разбойниците и техните ятаци, обаче, бяха унищожени при опит за бегство, когато отиваха да покажат скривалища в Балкана...“

Ще предадем автентичните документи, защото правдивостта на техния наситен със ужас разказ не може да бъде постигната от ничие писателско умение:

„Именувам се Железко Стефанов Чобанов, родом от гр. Карнобат, на 21 г., женен, неосъждан, българин, живущ гр. Карнобат.“

През м. март 1944 год. бях задължен да се явя на служба в жандармерията в София. От 1 март до 26 април с. г. дружината беше в София, и на 26 април за пръв път излезохме в акция. През време на акциите съм срещал из полето овчари, овчарчета и воловарчета. Бях научил войниците си да упражняват тормоз над населението, за да се сплаши и да не смее да помага на партизаните, поради което войниците ми

Паднали в сражението при село Батулия партизани. Крайният отлево е

безразборно биеха срещнатите по полето хора. Бил съм и аз лично с пистолета си, като на някои съм го слагал в устата, а други съм бил с дебело дърво или с каквото завърна по телото и главата, като съм карал войниците да ми помагат, като бият с прикладите.

Все по същата причина (за да се сплши населението), съм вършил побоища и из селото, влизал съм по къщите с изваден пистолет, стрелял съм и съм бил домашните. Всички случаи не си спомням, но помня, че една вечер влезох в къщата на Георги Колев и бих цялото домочадие. От ненавист към населението съм заповедвал да се взима от къщите кокошки, сирене, яйца и масло, а веднъж и едно агне, без да се заплаща.

Един ден пристигнаха двама агенти, изпратени от ротния командир, за да претърсим селото. След като гуляхме с тях в кръчмата до полунощ с взетите от населението кокошки, яйца и пр., аз заповядах блокада на селото, която започна в 12 часа през нощта и трая до 7 часа сутринта. През времетраенето на блокадата са били различни лица, между които и г-жа Наумова.

Освен това, на Спасовден, когато в селото става събор, бяха дошли в селото доста много гости. Аз бях забранил събора, но въпреки това бяха дошли много гости. Този ден аз бих около 50 души от дошлите гости. Бих ги с една тояжка, дебела колкото крака на стола. Моят подофицер ги е посрещал и ги е бил на моста на р. Искър. Признавам, че

героят-командир на батальона „Хр. Ботев“ — Дичо Петров Тяков

освен воловарчетата и овчарчетата, съм бил и други деца от селото.

Една вечер арестувах едно евакуирано момиче на име Ц. от София. Докарах го в общината. Аз го накарах да легне. То легна по корем и аз го ударих десетина пъти по задника с тояга. След това му смъкнах гащите и го накарах да легне по гърба и си дигне краката. След като си дигна краката, аз му пъгнах тоягата, с която биех, в половия орган. След като пъгнах няколко пъти тоягата, то се разпищя. Това ставаше в присъствието на други хора.

Една вечер арестувах две момичета, защото бяха закъснели след полицейския час. Откарах ги в канцеларията си, и останахме с тях насаме, заедно с подофицира Атанас Стефанов. След като си поиграхме с тях около половин час, ги пуснах ... (Разказва след това за залавянето на един партизанин.)

По пътя аз му задавах въпроси и го бих с шамари и юмруци. От там го закарахме в общината. В общината почнаха да го бият безразборно подофицерът и няколко войници по моя команда, като през това време го биех и аз лично. Бихме го, за да ни опише положението на партизаните, към кой отред се числи, от колко души е отредът, и каква длъжност е заемал той. След разпита заповядах да го изведат вън, и както беше с вързани ръце — да остане там през нощта, като преди това запсвях да го съблекат гол. Аз оставих партизанина в това положение и когато се върнах по-късно през нощта, беше започнало да вали дъжд. *Тогава аз заповядах да поставят партизанина под капчука на стрехата, така че капките да падат в очите му.*

На следващия ден аз излезох в акция и оставих от моите войници: Никола Стоянов Николов от с. Масларе, новоселско, Стоян Митов Симеонов от с. Бухово и още двама войници за охрана на селото. На връщане научих, че моите войници, подсилени с едно отделение на ескадрона на подпоручик Чепельов, отишли по залавянето на две партизанки. Когато пристигнах на площада в селото, партизанките бяха вече докарани и двете бяха убити, и трупове им лежаха пред общината. Аз заповядах веднага да бъдат съблечени до кръста и събути, като обущата взех аз, които сега се намират при мен, а от дрехите им взех едно яке. Голите трулове изложих на поругание на площада, и там стояха един ден. След събличането на труповете, аз заплюх единия от тях и с ботуша си натиснах главата на едната в земята. Тогава се обърнах към публиката, напсу-

Свидетелство, че зловещите времена на фашизма няма да се върнат

вах ги на майка и ги заплаших, че същата участ очаква всеки, който поддържа партизаните.

Горното написах саморъчно и при спокойна обстановка, за което се подписвам.

Ж. С. Чобанов.

П. П. Арестуваните от с. Желява няколко души аз лично не съм бил, обаче подофицерът ми Атанас Стефанов Панов една вечер, когато аз спях в ветеринарния фелдшер в селото, се напил и същата вечер същият е арестувал и друг от селото, закарал го в общината и го е бил, а после се върнал и се гаврил с жена му. Тези работи научих сутринта от някои селяни.

Ж. С. Чобанов“.

Кап. Христов: „След известно време, към средата на м. май, майор Стоянов ме извика късно след пладне и в присъствието на генерал Кочо Стоянов ми предаде заповед да изведе една група, която беше докарана с камион от генерал Кочо Стоянов, и да я разстрелям. След смръкване взех

една група от батареята заедно със старшията Георги и няколко стражари, имената на които не знам. След преминаването на прелеза на ж. п. линия по шосето за Саранци колата спря, и по указанията на старшията Георги, групата беше отведена вдясно от пътя до една дупка, където ги разстреляхме.

Групата беше, доколкото си спомням, от девет човека.

След известно време, 10 — 15 дни, наново бях повикан от майор Стоянов и в присъствието на генерал Кочо Стоянов наново ми заповяда да изведе една нова група от 4—6 човека, която също беше докарана от генерал Кочо Стоянов. След смръкване взех една група от отделението и тръгнахме по пътя за Саранци. След преминаването на ж. п. линия, колата спря, и цялата група, водена от мен, се отправи към една дупка, изкопана от бомба, където стана разстрелването; лично аз убих един човек, а останалите бяха разстреляни от другите в групата. В тази група мога да си спомня само за един хлебар, който беше станал партизанин и след това заловен и докаран от генерал Кочо Стоянов, заедно с другите от групата.

Няколко дни след последната случка, майор Стоянов заповяда на капитан Пангаров да изведе и разстреля една група от 4 души. Използувах случая, за да проверя, дали не са разкрити гробовете на разстреляните от моята група, и отидох с Пангаров. Беше след обед. Когато тръгнахме по шосето за село Осойца, на около 2 км. от селото спряхме, защото кап. Пангаров слезна от колата и отиде, заедно с един от задържаните, към едни храсти в полето, и след малко донесоха една пушка с 30 — 40 патрони. След това групата се отправи към гористия връх над пътя зад село Саранци—там се спряха и накараха партизаните да си изкопаят гроба, и те започнаха да копят една голяма дупка. Аз слезнах по-надолу, където бяха заровени хората от групата, която аз водих преди няколко време. Видях, че няма разровена пръст и се върнах горе. Тук, по заповед на кап. Пангаров, стана разстрелването на 4 души. Участвуваха агентът Горанов и подофицери от 2-а батарея. Мога да си спомня само за двама от убитите — единият беше Захари, заловен като партизанин, бивш войник от I арм. полк, и един войник запасен, който е имал роднина в село Осойца.

Присъствувах и на второто излизане в същата местност, близо до първия гроб. От разстреляните тук мога да си спомня само за един ж. п. чиновник, който беше обвинен, че е предал гарата на Саранци на партизаните. Групата беше от 6 човека.

Живите на снимката и сетне разстреляни партизани са: Никола Мишев (Камарад), Хр. Геошев, Борис Чулков—ас. от Брацигово; Ив. Миразчийски от Пещера, Петър Маржов, Никола П. Велков, Стефан Дим. Ташев — ас. от с. Батак. От отрязаните глави са известни само три — на Г. Анг. Чолаков, Ат. Дим. Кънев и Петър Георгиев Вранчев—и тримата от с. Батак.

Фашистките бандити са си играли, като са ритали главите, слагали ги в престилките на жените на убитите, биели ги с главите по главите, навирали ги в устата им и пр.

Последното ми излизане за разстрелване на една група от майор Стоянов стана към средата на м. юли. Групата се състоеше от 8 души и беше заровена в същата дупка. Лично разстрелях един човек, а останалите бяха разстреляни от кап. Пангаров и подофицерите, имаше и една група от 3-4 полицаи, имената на които не знам, и те също взеха участие в разстрелването. От погребаните мога да опиша личността на един подофицер от авиацията, който при умирането си извика: „Да живее Червената армия“, а също така и един ранен в крака партизанин, който, след това се научих, бил заловен в района на гара Столник; за останалите не мога да дам каквото и да е описание, защото, когато се качвах в камиона, беше тъмно. След това се завърнах в Новоселци и доложих на командира на отделението, майор Стоянов. . . В отделението се получи от М-вото на вътр. работи една сума от 160,000 лева, която сума остана в касата на отделението. Горното написах саморъчно, за което се подписвам:

(п) кап. Христов.*

Убийството на инж. Фратев, Моллов и Младен Пеев, разказано от техния убиец:

„След нападението в Саранци, по нареждане на подполковник Манов, майор Ченков ми заповяда на 3 юни 1944 година да замина с двама арестанти, а именно: инж. Фратев и Младен Пеев, по-низък от Фратев, с железничарски дрехи, за да ги ликвидираме като опасни конспиратори. Бяхме: аз и Христо Бураджиев. Тръгнахме към 19:30 часа след пладне. Всички знаехме, къде отиваме. Лобното място е било предварително избрано от подпор. Йонов, воден от мотоциклиста Стефан Петков; местото е в околностите, западно от село Чеканчево, на около 500—600 метра от селото, при една върба край реката. Още при тръгването ми за там, Бураджиев ми каза, че този ден ще имам своето кръщение. Стигнахме на местото, колата спря. Христо Бураджиев свали от колата и поведе Фратев. Аз придружавах Хр. Бураджиев. Крум Стефанов и Иван Неделков бяха предварително при гроба. Близо зад жертвата вървеше и подпор. Йонов. Фратев разбра, къде го водим и замоли за милост, твърдейки, че е невинен и подчертавайки, че има жена и деца. В този момент Христо Бураджиев изкомандва „Хайде“, и аз с един изстрел в ухото (дясното ухо), както ме бе научил Бураджиев, го убих. Жертвата умря веднага. Бураджиев заедно с войниците го съблече и обра вещите му. *В следствие той ми даде дрехите на убития, а именно: едно сако, една жилетка, един панталон и един балтон, които аз приех и присвоих, като ги оставих на съхранение в собствения си дървен куфар.* Обувките на убития, мисля, че взе Бураджиев. Пръстена на убития взе Бураджиев. Бураджиев и войниците погребяха трупа в предварително изкопаната дупка. След това Бураджиев поведе втората жертва — Младен Пеев. Аз и подпоручик Йонов вървехме на 4—5 крачки зад него. На същото място Бураджиев накара жертвата да се съблече по долни дрехи и я застреля в дясното ухо. Когато поставихме Младен Пеев в гроба, той хъркаше. За да не бъде погребан жив, аз изстрелях в него един куршум, за да го доубия. Бураджиев раздаде дрехите на войниците, кожената шубка на убития в следствие я дал на майор Ченков. На следната вечер по същия начин е бил убит и инж. Моллов. В убийството са участвували същите лица без мене. Бураджиев ми показваше по-късно една черна мушама, за която казваше, че е била от Моллов. Майор Ченков е получил от Бураджиев златния ръчен часовник на убития Моллов, знаейки за произхода

Част от загиналите и избити въстаници в сражението при с. Батулия, ссфийско

на този часовник. По същия начин подпор. Йонов е взел златния му пръстен. Той ми се похвали лично за това.

За проявената от мен деятелност при залавянето на Асен Алексиев Белев в с. Ботунец получих от майор Ченков по разпределение от подполковник Манов парична награда от 20,000 лв. (двадесет хиляди.)

Горното написах саморъчно: (п) Здравко Парашкевов.“

Близките на двамата инженери и на старшият работник в това време тичат по големците в София, дано узнаят нещо за арестуваните. Ето как се оформява убийството, извършено от подпоручик Здравко Парашкевов и палача на Разузнавателния отдел, Бураджиев:

Министерство на войната

Щаба на войската

№ P02—1367

28 юни 1944 година

София

Към дело 5/44

Тук — прокурора при
Софийския областен съд

Съобщава ви се, че на 12 юни тази година, към 20 часа, при конвоиране на инженер Моллов и Борис Фратев, и двамата от главната дирекция на българските държавни железници, а така също и Младен Пеев, старши на работилницата при Главния ж. п. склад, от с. Саранци за с. Осонца, при опит за бегство, са били убити от конвоиращите ги войници. Същите

са били задържани като обвиняеми по нападението на гара Саранци от бандити.

(п) Тумбин:

Полковник — Началник РО Щаб на войската.“

Ето какво разказва очевидецът на фашистките зверства Стоян Спасов Бонев, от гр. София, ул. Братя Миладинови 73:

„Поради бомбардировките над София бях евакуиран в с. Гниляне, софийско. През летото на тази година, един ден надвечер, жандармеристите под командата на подпоручик Чобанов довлекоха две момичета, партизанки, една от които е била жива до селото. По пътя от балкана до селото са ги влачили за краката, и когато живата поискала вода, жандармеристите я ритали с ботушите си, докато я умъртвили.

Умрелите момичета оставиха на площада пред общината, където се събра цялото село да види народните героини. Подпоручикът държа слово пред замъглените от сълзи и гнев очи на селяните, а през това време Александър Василев, заедно с общинския полицай Величко Георгиев, съблекоха момичетата и започнаха да се гаврят с тях. Съблекли бяха всичките им дрехи, а оставиха само гащичките им. *Александър като истински звер започна да мачка мъртвите тела, като ту стискаше гърдите им, ту пъхаше ръцете си в раните им или лягаше върху тях, правейки странни движения, като казваше: „Ето, женичките ми, да . . . тяхната мама комунистка“. Ръцете му бяха кървави до лактите. Няколко пъти ги качва и хвърля от каруцата. Това ставаше пред очите на множество зрители, които с ужас гледаха зверските деяния на тоя садист.“*

„На същата блокада в с. Войнягово, пловдивско, взема дейно участие и фелдфебелът Иван Маринов Касаветов. Същият отиде в къщата на партизанка Стоян Танкин, изхвърли от нея двете деца на двора и започна да приготвя бомбата, за да запали къщата. Децата започнаха да плачат и да му се молят: „Чичко бе, къде ще спим довечера?“ Фелдфебелът Касаветов е безмилостен. Той се спуска към тях, замахва с бомбата и се заканва — вашата мама и т. н., нима по стока ще станете от баща ви. Връща се обратно и отива към къщата. Едно от децата започна да се моли: „Чичо, на мама парите са под възглавниците, защо да изгорят?“ Като чу фелдфебела Касаветов за пари, той се запътва към вратата. Едно от децата го последва, обаче фелдфебелът го изгонва и сам влиза в къщата. След

като се забави около 10 минути, излезе и хвърли бомбата в къщата. При трясъка и плача на децата влезохме и ние в двора, аз и няколко мои другари, които наблюдавахме всичко от улицата. Къщата вече гореше, зачу се рев на добитъка, огънят беше обхванал и обора на къщата. Двама мои другари влезоха вътре и с войнишките си ножове изрязаха въжетата и спасиха добитъка от изгаряне, а аз изнесох една печка. Като вижда фелдфебелът Касаветов нашата постъпка, започна да маха с шмайзера си по нас и се заканва, че за тази постъпка щял да ни прати на бесилката. Горното го потвърждавам с подписа си. (п.) ефр. Юрдан Бръсков, от 5 възд. полк, Пловдив.“

„Протокол № 6 на литаковския селски общински съвет ботевградска околия, взет в заседанието му на 24 май 1944 г.

Литаковският общински съвет се събра на заседание в канцеларията на общинското управление под председателството на общинския кмет Цено Тодоров Ценков и секр. бирника Йото Станков.

Присъствуват общинските съветници: Антон Кръстев, Тодор Коцев Събински, Петър поп Тодоров и Георги Найденов, в отсъствието на Тодор В. Чорбаджийски и Никола Иванов Ицев.

Кметът, като констатира присъствието на болшинството общински съветници, обяви заседанието за открито и докладва:

Днес в 6:30 часа сутринта беше убит избегалият нелегален от село Литаково, Марин Найденов Грозаев, заедно с сина му Найденов Маринов и дъщеря му Мария Маринова. Същите тази сутрин бидоха обкръжени от войската и жандармерията ведно с началника на 6-та Врачанска жандармерийска дружина, капитан Стоянов, която войска и жандармерия в станалата престрелка убиха нелегалните Марин Найденов, син му Найденов и дъщеря му Мария и за тази благодарност и признателност да се отпусне от общината едно възнаграждение на взелите участие войници жандармерийски чиновци при убийството на нелегалните от 30,000 лв. (тридесет хиляди лв.), която сума да се вземе от икономии, случайни доходи и глоби от бюджета на общината за 1944 год.

Общинските съветници, след като вземаха мнение помежду си, решиха:

Да са отпусне сумата 30,000 (тридесет хиляди) лева от общинския бюджет за 1944 година, която сума да се вземе от икономии, случайни доходи и глоби на взелите участие чиновци

от 6-та жандармерийска Врачанска дружина и войсковата част от 16-та Ловешка дружина при убийството на нелегалните Марин Найденов Грозаев, син му Найденов и дъщеря му Мария, в знак на признателност.

Препис от настоящия протокол да се изпрати надлежно за одобрение.

Председател, общински кмет:
(п). Ц. Тодоров.“

В същото заседание общинският съвет приема убицеца за почетен гражданин на селото.

Картината на терора от Софийско, Новоселско и Ботевградско е една и съща и по всички други български околии, където кипи партизанската борба. Подбраните садисти и пияници се надпреварват в издевателствата, които могат да се сравняват само с вършеното от немските убийци в Полша, Украйна и Белорусия.

В показанията си Куйно Събов Мехтеров от Панагюрище разказва за подвизите на капитан Стефан Рачев Петков из селата Марково, Фердинандово, Брестовица, Перушица... „След потегляне на войниците от село Марково, кап. Петков отиде в една къща и остана след войниците. Капитанът беше доста пил. Тръгнахме за Фердинандово, а в самото село накрая би един каруцар, защото беше спрял отлево на пътя. Същият наби един човек, защото продаваше карпузи, понеже ги бил продавал по 50 стотинки по скъпо от другите. При брестовишките гробища срещнахме един старец с вързана ръка, и капитанът започна да го пита, къде отива. Последният му отговори, че отива на лозето си по работа. Тогава капитанът започна да вика по стареца:

— Вие всички сте шумкари, вашата мама мръсна!

И го удари няколко пъти по главата с една пръчка — старецът имаше повече от 65 години и каза, че имал трима синове в запаса. Продължихме си пътя и срещнахме друг един човек, и него запита с въпроса.

— Къде, вашата мама шумкарска? — и го удари с пръчката по главата. От главата на този човек потече кръв. Удари го още два пъти, и аз му казах да се маха, за да не го бият повече, а капитанът му каза:

— Тръгвай пред мене, аз ще ви запаля селото!

... Към три часа потеглихме за Перушица. Вървейки из пътя, застигнахме едно момче с магаре. Момченцето беше около 14 годишно. На същото място на десно от пътя имаше

Полицейски снимки на убитите партизани Никола Муханов (Кьоса) и Койна

един работник в лозето си. Капитана заповяда на подпор. да му провери личната карта, и подпор. остана да му проверява документите. Капитана продължи пътя си, а момчето вървеше след него и си водеше магарето. Капитана се обърна към мене и ми каза: „Куйно, да го пратиш на онзи свят.“ Аз се направих, че не чувам и останах да му сека дренова пръчка . . . Докато сечех пръчката, капитана отмина, и момчето вървеше след него, а в това време подпоручика ме застигна. С него беше и Асен Айгънов, и тримата продължихме пътя на тръст. Когато застигнахме капитана, той беше слязъл от коня и държеше пистолета си в ръката, като казваше на момчето. „Казвай де . . . твоята мама — къде са шумкарите“ и започна да го бие с пръчката по главата, като го питаше „Ти обичаш ли България?“ Момчето му отговаряше: „Тъй верно, господин капитан, аз обичам България и съм готов да умра за България.“ А той му казваше: „Ти си шумкар, аз ще те застрелям“ и тогава пак се обърна към мене и пак ми каза: „Куйно, на оня свят!“ Аз му отговорих: „Г-н капитан, той е хлапак, да го закараме в комендантството в Перушица, ако има нещо, тогава там ще го кажат.“ Тогава капитана се обърна към подпору-

чика с пистолета в ръката си и каза: „Генчо, да се застреля този разбойник“. Подпоручикът му каза: „Г-н капитан, трябва първо мене си, че тогава него“, като каза: „Г-н капитан, да го отведем на село“, а той възрази, че не може и почна да кара Асан Сюлеманов Айгънов той да го застреля, обаче той му отговори, че не може да върши тая работа. Тогава капитана се разсърди и му каза: „Вие всички сте страхливци“ и каза: „Генчо, хайде нека аз да имам греха на оня свят, аз ще го убия“. Ние мислихме, че върши това само да го заплаши, тъй като през всичкото време се смееше и ни намигаше. Тогава се обърна с думите: „Значи, няма кой да изпълни заповедта на к-ра на отделението“, и в същото време пистолета изгърмя. Момчето побегна и се скри зад коня на подпор., като изписка, хвана се за корема и каза. „Ох, г-н капитан“, тогава к-на пристъпи още три крачки напред и стреля още три пъти в момчето, докато го уби. В този момент припищя една моторетка, к-ра изтръпна и каза „Възсядай“. Преди да се качим на конете, моторетката пристигна при нас с един поручик и един войник. Почнаха да се спират, обаче к-на им каза: „Не се спирайте, че нас ни нападнаха шумкари“, и поручика му каза: „Слушам, г-н к-н“ и си продължи пътя. Тогава к-на каза: „Генчо, да вземеш да го преместиш от пътя“, а подпоручика му каза: „г-н к-н, няма смисъл“, и продължихме пътя си. Изминахме около 150—200 крачки и срещнахме една каруца, в която имаше двама-трима цивилни и един войник. Капитана заповяда на подпоручика да им провери документите, като държеше пистолета в ръцете си. „И вие сте шумкари, и вас ще застрелям.“ Продължихме пътя си. Срещнахме един цивилен човек със сърп на рамото. Капитана започна да му вика: „Къде, вашта мама шумкарска“, а човека каза, че си отива по работа, обаче к-на каза да се арестува и го подкара към селото. По пътя срещнахме и един бранник (но не мога да си спомня добре, кого срещнахме по-рано, работника или бранника), когото също к-на започна да псува и му вика: „И теб ще застрелям“, и му искаше личната карта, а той каза, че няма такава. Капитанът искаше и него да застреля, но подпоручика го замоли и успя да го убеди и го арестува и него, като ги подкара за селото. На самия край на селото Перущица срещнахме един човек, който бил гробар на същите гробища и същия носеше торба, в която имаше хлеб за семейството, което било живяло на гробищата. И него попита: „Къде носиш този хлеб, при шумкарите ли отиваш?“ а той му каза: „Аз съм гробар и отивам при семейството си, което живее на гроби-

Още двама от дългата вереница на падналите герои

щата“. Спомням си за убийството на детето, което казваше на к-на, че майка му е болна, и то е ходило в Брестовица, за да купи церове.“

Ротен командир на „ловната рота“ при 30 пехотен полк бил друг събрат на детеубиеца капитан Петков — поручик Арнаудов, който извършва част от мрачните си подвизи при акции срещу партизаните в околностите на селата Пролом, Мраченик и Свежен, карловско.

Войник от същата ловна рота, Димо Цветков Димов, от с. Българене, харманлийско, показва:

„Поручик Арнаудов изпрати тримата заловени до една фигура с насечени дърва и пред тях уби тримата. В това положение с тях се снимаха поручик Арнаудов, подпоручик Георгиев, Димитър Делчев и подпоручик Начев. След това Арнаудов ми каза: „Иди изкопай един трап долу“. Подпоручик Начев извика двама войника — Слави Пенев и Антон Атанасов. Заедно отидохме, та изкопахме гроба. След малко трапа беше готов и доложих на Арнаудов за това. Той съблече винтягата на единия от шумкарите и заедно с един от другите двама ги

подкара към трапа. Единият от тримата, на име Георги, остана. Свързките на ротния и взводния и Слави Пенев бяха също там и пренасяха трупите на убитите трима. Арнаудов закара двамата до гроба, единия даже стъпи с единия крак вътре и им каза: „Четете си молитвата сега, вашта майка“. Единият от тях се извърна да го погледне, и Арнаудов насочи пистолета в главата му, гръмна и го уби на място. Насочи пистолета към главата на другия и уби и него на място. След това каза на Вълчо Железков да отреже главите, като каза: „Вълчо, почвай де“. Вълчо се усмихна с колебание, а Арнаудов му каза: „Недей се смя, почвай, има 50,000 лв. на глава“. Вълчо започна да ги реже. Аз отидох да видя, какво става с взвода. След малко дойдоха всички при ротата, и Вълчо носеше главите в едно човалче, и ги натовариха на катърите. След това Арнаудов закачаше Вълчо, като му казваше: „Вълчо, ти си бил за касапин роден, като се върнем в Симеоновград, ще те направим касапин...“

... На сутринта, рано преди да стане цялата рота, станехме аз, Гочо Койнов и войника Слави Пенев и Петър Николов Ярев. Петър носеше един фенер, а Слави една брадва и аз една лопата. Аз бях въоръжен с шмайзер, Гочо Койнов с сбройовка и двамата войника с карабини. Отидохме доста навътре в едни върбалаци, спряхме. Гочо каза на Георги: „Седни на земята“. Той седна. Тогава Гочо и аз вдигнахме оръжието, и Гочо стреля един куршум в него. Георги не падна и каза: „Стреляйте по-горе, защото ме удари в корема, още не съм умрял“. Той казваше също: „Аз ще умра, но като герой-истински българин“. След това аз насочих шмайзера, и Гочо сбройовката и пуснахме автоматичен огън в гърдите и главата му. Той падна и умря. Тогава Петър Ярев го съблече, та му взе фанелата и колана, а Слави Пенев му отрязва главата, защото ротния каза да я отрежем и отнесем на него. Зарови го Петър Ярев, и Слави Пенев обви главата в шубата на умрелия, и я занесохме на Арнаудов. . . .

... След 3-4 дена една вечер беше строен взвода за проверка, и Арнаудов ни извика двамата с Слави Пенев и ни каза: „Има 4 души за убиване, елате с мен да ги изведем от часовия“. Слави каза: „Дадено, веднага“. Слави взема на подпоручик Начев шмайзера, и аз — моя, и заедно с Арнаудов взехме четиримата от часовия. Арнаудов повървя малко с нас и се върна и каза: „Карайте надолу“. Откарахме ги на долния край на селото. Там в храстите един от тях се спъна и падна. Аз помислих, че избяга. Пуснах шмайзера и го убих. Слави Пенев веднага пусна

Народът след 9 септември сбра в братски гробници костите на своите синове-герои

шмайзера по другите трима и ги уби. Докато се обърна да ги видя, той ги беше повалил на земята. След това Слави отиде, взема кирката и лопатата, и ги заровихме в една дупка, която изкопахме. След това се върнахме бързо, защото двамата не бяхме се хранили, та отидохме да се нахраним. Там Слави каза пред войниците: „Аз убих повечето, подофицера уби само един, той не можа да направи нищо“. Това му беше гордост. *Когато давах наградите, Арнаудов му даде 1000 лв. повече, защото бил храбър, и на края го представи за орден.*“

Приемани и предавани са сведения по преследване на партизаните през 1943 г., в специално водени тетрадки, съхранявани в трънското околийско управление.

„Тасев. Да се ликвидира с махала Буче, а с задържаните — съгласно инструкциите. (Б. н. — да бъдат избити.)“

6. IV. 1943 г. 10 часа. Командирът на втората рота съобщава, че командирът на 6/1 взвод съобщава, че Острозъбският масив е проверен, и не се оказало нищо. В същото село Острозъб. . . не са идвали шумци. Имало заловени ятаци от Буче и Стране и много укрити храни. Нарездане: да се ликвидира с ятаците и къщите им. Да се изземат храните.

22. III. 1943 г. 6 часа. Командирът на полицейската рота Брод съобщава: с задържаните лица ликвидирано.

„Областния полицейски началник — Трън. Донасям, че на 22 т. м. кандидат командирът Грозданов запалил 10 кошари, намиращи се западно от с. Преслап, в местността „Бойно рав-

нище,“ източно от Черна трева. . . Командир на първа рота Тасев, 11.30 часа, 23. III. 1943 г.

19. IV. 1943 г. 1 часа. Задачи: командирът на 1-ва рота Величков веднага да замине за Долно-гаре, да издири и задържи всички ятаци, да вземе 30 души заложници от селото, извън числото на ятаците, да даде срок два дена за предаване на кметския наместник и полския пазач, като заложниците и ятаците бъдат закарани в гр. Цариброд. Да предупреди населението, че ако не се издири и даде кметският наместник и общинският пазач, заложниците ще бъдат убити, а цялото село опожарено.

Опожарени жилища и други сгради в с. Червена ябълка.

1) Милан Янев — 2 къщи и 3 други сгради. 2) Душан Петров — 1 къща, 1 кошара и 1 кош. 3) Трайчо Ангелов Лепоев — 2 кошари с 2 коша, къщата заедно с братовата му — следва да се изнесе житото и покъщнината. 4) Борис Миланов Гълъбов — 1 къща с кошара. 5) Борко Миланов Гълъбов — 1 къща с кошара. 6) Будимир Цветков Митов — 1 къща и кошара. 7) Любомир Миланов — една къща и кош. 8) Стоян Богданов — 1 къща с кош. 9) Стоян Стефанов Митов — 1 къща с кошара. 10) Никодия Иванов Наумов — 1 къща и кошара. 11) Запалени са Деянови пояти, две здания над Кална.

Горните лица и др., които капитан Васил Славов намери за виновни, ги екзекутира.

20. IV. 1943 г. 17 часа. Господин областният директор заповедва:

1) Най-старшият командир на рота, полицейска или пешотна, заедно с командира на полицейския взвод да образуват съд за наказание на ятаците и на всички лица, които са подказвали или съдействували за отвличането на кметския наместник и на полиция на с. Долно-гаре — дарковска община и в присъствието на цялото село — мъже, жени и деца, да бъдат разстреляни за назидание на цялото село. Да се вземат строги предохранителни мерки, за да не бъде смутено изпълнението на наказанието, като има охрана най-малко от един взвод, докато другият извършва наказанието. Къщите на ятаците да бъдат изгорени.

2) Населението на с. Долно-гаре, дарковска община, да бъде изселено, мъже, жени, старци и деца, в ботевградска околия през най-близкия и по-безопасен път — Кална-Преслап, Главановци, Трън, Врабча, Драгоман, Сливница. Ще се движат на групи до 15 домакинства. След това цялото село да се срине и изгори, като не се остави нито една сграда, плевня,

поята. При акцията да се вземат най-строги мерки за охрана и обезпечаване изпълнението на това изселване, без да бъде смутено от шумците. Приел околийски управител: (п) Драгулов.

24. IV. 1943 г. 12:45 ч. Командирът на 1-ва рота, Беличев, донася: Опожаряването на с. *Долно-гаре започна на 23 т. м. 10 часа. Изпълнението на тази задача върви успешно.

5. V. 43 г. 11:55 ч. Командирът на 2-та рота, Тасев, донася, че от извършеното разузнаване, от цялата махала „Степановци“ мъжете са шумкаджии. Днес същата ще унищожа. Командир 2-та рота, Тасев. Предава чрез н-ка на т. п. станция, Илиев, приел деж. стар. стражар Трънското окол. у-ие, М. Симов.

„Областният полицейски началник — Трън. . . През дните 5, 6 и 7 май проверих основно махалите, както следва. . . „Попова Маджар“ — тук взводът от Млечище ликвидира с лицето Симеон Горчев Мотов, 32 г. . . махала Семкевци — ликвидирах с къщата на забегналата с шумците Радка Милчина Попова. . .

Същото с къщата на Цанчо Копчев Радиславев и цялото му имущество. Ликвидирах с баща ѝ Радован Кузманов и къщата му и цялото му имущество. От същата къща взех около 20 кгр. свинска мас. . . Степановец ликвидирах с 16 къщи, отделно постройки и кошарите. . . ликвидирах с лицата Боя Станоев Сотиров, Станислав Миланов Станоев, Радул Милоев Станоев и Михаил Ив. Станоев, с къщите им ликвидирах. Около тази махала и в гората запалих 10-на кошари и колиби. . . Иванова махала ликвидирах с лицето Михаил Златанов Кръстев и Данаил Янков Димитров, десетар на същата махала. . . Във Велковци запалих къщите на забегналите с шумците: Боислав Стоянов Станоев, Божил Стратиев Петров, Живоин Ив. Рогов, а така също ликвидирах и с всички кошари извън махалите „Ивановци“, „Велковци“ и „Мазаричи. . .“

Козарница — ликвидирах с къщата на лицето Мико Рангелов Харизанов, който има двама сина с шумците. В същата махала е ликвидирано с две лица. . . Командир 2-а полиц. рота Тасев. Предал Власин Мл. Христов. Приел подначалник Паунов.“

Чудно е просто, как убийците са продължавали да считат за необходимо да оформяват престъпленията си чрез редовно изпращани, номерирани, подпечатани и подписани сведения, в които се изтъкват дори причините, поради които са

били избити заловените борци — или опит за бегство, или нападение от друга нелегална група.

Нека съпоставим едно такова официално известие със събраните по-късно пред Народния съд показания за същите престъпления.

Радомирско околийско
полицейско управление
№ 2700
12 май 1944 година
Радомир

Строго поверително
До господина прокурора при
Софийския военно-полеви съд — София
Копие: До господина Директора на полицията.
До господина пом. областен директор.

Донасям Ви, че на 11 срещу 12 т. м. към 22 часа, арестантите, изброени по-долу, на път от гр. Радомир за гр. Перник, през местността „Растова глава“, радомирско землище, бяха нападнати от нелегална група, броеща около 60 души.

Вследствие завързалата се престрелка между нелегалните и конвоя, паднаха убити следните арестанти:

1. Цветан Димитров Петков, 44 г. от с. Новоселци, 2. Илия Йорданов Величков, 41 г. от с. Новоселци, 3. Лазар Димитров Петков, 50 г. от с. Новоселци, 4. Филип Станков Кръстев, 48 г. от с. Новоселци, 5. Бранко Г. Попов, 20 г. от с. Лесново—новоселско, 6. Милю Богданов Илиев, 29 г. от с. Лесново—новоселско, 7. Никола Зашов Лазаров, 30 г. от с. Нови хан—новоселско, 8. Никола Иванов Цанков, 20 г. от с. Байлово—новоселско, 9. Рангел Алексов Божилов, 53 г. от с. Богданлия—новоселско, 10. Цветан Благоев Георгиев, 46 г. от с. Богданлия—новоселско, 11. Радко Василев Попов, 29 г. от с. Лесново—новоселско, 12. Никола Христов Колев, 27 г. от с. Лесново—новоселско, 13. Веселин Харалампиев Русаков, 17 г. от гр. Дупница, 14. Арсо Митев Тошев, 25 г. от с. Долна мелна—трънско, 15. Стоян Стойков Стоянов, 21 г. от гр. Айтос, 16. Костадин Трайков Илиев, 18 г. от с. Княжево—софийско.

От страна на нелегалните паднаха убити, според намерените в тях бележки и документи, следните лица:

1. Пенка Тодорова Михайлова, 24 г. от гр. Тетевен, 2. Павлина Онуфриева, 20 г. от гр. София, 3. Николина Стоилова, 27 г. от с. Нови хан—новоселско, 4. Петрана Кръстева, 20 г. от с. Горни Лозен—софийско, 5. Стоил Богданлийски, 33 г. от с. Горни Пасарел—самоковско, 6. Йосиф Талви—евреин, от гр. София, на около 20 г. Моля нареждането Ви.

Околийски управител: (п) К. Тасев.

Истината, скрита зад официалното донесение до „господина прокурора“, е съвсем друга:

Именувам се Петко Стефанов Кюстебеков, на 45 г., родом от гр. Елена, живущ София, бул. Евлоги Георгиев № 14, бивш инспектор при Областното управление в София, показвам:

Отидох в управлението и намерих околийския управител, който ми каза, че трябва да отидем в някаква местност по посока на Перник да видим, какво е станало, тъй като конвоирните арестанти били нападнати от група нелегални, и се водила престрелка. След като минахме доста място, околийският управител нареди да спрем, а един от полиц. началници отиде напред, за да потърси начин да влезе в връзка с Настев, който конвоирал арестантите. Завърна се полицейският началник и ми каза, че е влязъл в връзка, и ние всички вкупом тръгнахме. На самото място видяхме разпръснати трупове на убити хора, но колко точно бяха на брой, не зная, все пак бяха повече от 15. Говорейки с околийския управител, му задавам въпрос, как е станало това нападение, а той ми отговори, че не е имало никакво нападение, а тези хора са избити по нареждане. За мен беше ясно, че това нареждане е от областния полицейски началник, предполагам и с съгласието на Директора на полицията — Димчо Соколов, който е викал груповия началник Настев в кабинета на околийския управител Тасев.“

Как е станало самото избиване, личи от разказа на бай Наке:

„В тая яма са труповете на другарите, убити през май, а в съседната — през юли. А скалата там е съдилището, където адвокатите и офицерите подписаха смъртните им присъди. На същата скала отрезаха ушите, носовете, пръстите на ръцете и краката—последен опит да изтръгнат от жертвите дори онова, което те не знаеха. След това ги разстреляха. Един от тях се опита да избяга. Настигнаха го на около четиристотин метра от лобното място, защото бе ранен.

В това време се чу гласът на околийския управител Тасев:

Полицаят наднича да свърже лика си със своето зловещо дело

— Не го доубивайте — жив да го заровим.

И наистина, той бе заровен жив и четиридесет и осем часа се бори със смъртта.“

А овчарчето Христо Станков разказва:

— Чух охкания. Приближих се и видях човек, заринат до главата. Поиска ми вода. Едва успех да му дам и бях хванат от пазача — войник, който ми удари две плесници и ме прогони.

■

Какво е било отношението на населението към вършените „за назидание“ пред очите му зверства, ни разкрива заповедта на друг генерал-садист, началникът на 4-та дивизионна област — Ковачев, под № II—454 от 21 юни 1944 година. Тази заповед е един от най-черните документи на адската действителност, която преживя българският народ.

„При преследване на партизанските отреди, — разпорежда се генералът, — в старите предели на страната, когато следва да се унищожат заловените нелегални, да се постъпи така, че да не се предизвиква възмущението и озлоблението на населението. Поради същите причини, да не се палят къщите на партизаните и на ятаците, и да не се излагат на публични места главите на труповете на убитите.

Заловените живи партизани да се разпитват подробно, за да се извлекат ценни сведения за преследване на партизанските групи, и след това да бъдат унищожавани далеко от населените места, без това да се разбере от населението. В никой случай да не се допуска унищожаването на нелегални в присъствието на жени и деца от местното население. По-добре е труповете на убитите да се изгарят, а не да се заравят плитко, така че в последствие да бъдат изравяни от кучетата или близките на убитите, които да им устройват религиозни обреди.“

Тука генералът се спира — да не би пък подчинените му главорези да помислят, че препоръчва по-човечно отношение към борците за свободата, та бърза да добави:

„Тази мерка цели единствено да се избегне възмущението на населението, и да не се даде възможност на съмишлениците на партизаните да ги представят като мъченици на своята идея.

Напротив — унищожението да се продължи със същата енергия и с още по-голямо старание. . .“

Ние вече изтъкнахме, че един от най-прилаганите методи от фашисткото военно ръководство за увеличането на младите неукрепнали офицери и войници в противонародната, преситена с престъпления борба, бе насърчаването на грабежа и мародерството, превръщането на противопартизанската война в доходно занятие за ловните жандармерийски шайки и най-щедрот раздаване на големи парични награди за всека донесена глава, за всеки фотографиран труп. Във всека преследваща полицейска, ловна или жандармерийска част се сформираха групи от професионални убийци, които се надпреварваха да увеличават броя на убийствата, за да могат да получат колкото се може повече пари, извън ограбените от жертвите, от подпалените домове, извън разпределените часовници, дрехи, обувца и изкъртени с търнокопите и прикладите златни зъби.

В Архива на съпротивителното движение са запазени многобройни документи за раздаваните възнаграждения, от които ще препечатим няколко по-характерни, които разкриват историята на тия юдински награди:

М-во на Вътрешните
работи и Нар. Здраве
№ 86
17 юни 1944 г.

Фотографиран с главата на своя брат

Поверително
До господина
Министъра на вътрешните работи
и народното здраве
София

Доклад

от началника на Б. К. отдел при същото министерство, относно помощите, отпущани на семействата на убитите от нелегални и награди на провявилите се при преследването на същите.

Господине Министре, в изпълнение на нареждането Ви, донасям:

1. Няма изричен законен текст, по силата на който да се плащат по 50,000 лева за всеки убит нелегален. Но по толкоз се плащат не само за убит, а и за заловен такъв. Тази практика се възприе за пръв път от бившия министър на вътрешните работи и нар. здраве г. Д. Христов. Смятам, че за това имаше съгласието и на господина министър-председателя. Формално тези разходи се отчитат по силата на текста на параграф 36 от бюджета, в който са дадени пълномощия в този смисъл на министъра на в. р. н. здраве в размер до 500,000 лева. Този текст се създаде през времето на бившия министър на в. р. н. здраве г. П. Габровски, по взаимно споразумение с г-н министъра на финансите, главно за помощите на семействата на убитите държавни и частни лица в борба с нелегалните. До тогава размера на помощите и наградите за всички случаи се прилагаше по реда на чл. 9 от Закона за бюджета, отчетността и предприятията, т. е. до 10,000 лева от министъра на в. р. н. здраве, до 100,000 лева от министъра на финансите, а над 100,000 лева от Министерския съвет.

2. По 50,000 лв. на глава — убит или заловен — са давани на войската и жандармерията за разделяне на участващите в акцията. На полицаите награди се дават по представление на

Христо Хулев (III троянска чета) от с. Дебнево, убит в престрелка в с. Гумоцини, през м. ноември 1943 година

У Ч Е Н И Ц К А

№ 6

Получаваните получихме награда въ връзка посоченъ по-долу редици означените нелегални въ изтоността на о.БАТАКЪ- ПЕЩЕР-СКА ОКАЗАНЕТА въ времето отъ 24.-2.- до 3.-3-1944. година на брой /10/ следователно именни:

- 1/ Георги Тодоровъ Ванчевъ "НАИДЕНЪ"
 2/ Петъръ Матъ Палъзовчевъ "КИРО"
 3/ Димитъръ Вадилевъ Чучуковъ "ДЪЛЪО"
 4/ Петъръ Атанасовъ Велевъ "РУМЕНЪ"
 5/ Андрей П тровъ Райчевъ "СТРАНДЖА"
 6/ Марко Стефановъ Каряковъ "МАКСИМЪ"
 7/ Стефанъ Димитровъ Ташевъ "ДАМЯНЪ"
 8/ Алески Тодоровъ Ванчевъ "ВЛАДИ"
 9/ Марко Ицъа Декало "КРАСИВЪ"
 10/ Никола Георгиевъ Аврамовъ "СТАНЮ"

№ по редъ	Име и презиме /трите имена/	Сума	Подписъ на получателя	Забелешка.
1.	Василъ Жек.Мидевъ	50000	<i>В. Жек. Мидевъ</i>	
2.	Радичъ Хедевъ Каневъ	50000	<i>Р. Хедевъ Каневъ</i>	
3.	Димитъръ Ат. Каравановъ	50000	<i>Д. Каравановъ</i>	
4.	Жоко Илиевъ Еусевъ	50000	<i>Ж. Илиевъ Еусевъ</i>	
5.	Димо Анаст.Бляковъ	50000	<i>Д. Анаст. Бляковъ</i>	
6.	Дяворъ Сот. Дяворовъ	50000	<i>Сот. Дяворовъ</i>	
7.	Гаюю Ив. Ганевъ	50000	<i>Ив. Ганевъ</i>	
8.	Исачо Ат. Ивановъ	50000	<i>Исачо Ивановъ</i>	
9.	Иванъ Еусевъ Тодоровъ	50000	<i>Иванъ Еусевъ Тодоровъ</i>	
10.	Жека Еолевъ Нейковъ	50000	<i>Жека Еолевъ Нейковъ</i>	

Всичко сумата

Гр./с. Дядяне, Пещерскоѣ Маѣ 1944. година.

Увѣрвамъ, че посочените по-горе лица получили означените въ листицата редици награди за проявена дейностъ въ защита на реда и сигурността на държавата.

Директоръ на учреждението /

Дирекцията на полицията за проявена храброст и себепридане, не на глави, и размерите са били по-малки.

По параграфъ 36 от бюджета на министерството са дадени за награди:

За 1943 г. — 1,900,000 лв.; за 1944 г. — 26,450,000 лв. или всичко 28,350,000 лв.

За помощи на семействата са извършени следните разходи:
През 1943 г. 23,020,000 лв., оформени с платежни заповеди.
През 1944 г. 11,500,000 лв., не оформени с платежни заповеди.

Общо по параграф 36 за награди на войската и жандармерията и помощи на семействата на загинали са изразходвани за 1943 г. 24,920,000 лв. и за 1944 г. 37,950,000 лева, а за двете години заедно 62,870,000 лв.

В последната сума влизат изплатени документи в размер на около 7,000,000 лв. през 1943 г., които ще се оформят с бюджета за 1944 г.

Има издадени заповеди за около 10,000 лв., сумите по които още не са преведени, поради липса на редовни документи. Има искания, по които още не са изготвени заповеди за отпушане на помощи.

Началник на Б.К. отдел: (п) Ив. Трифонов.“

М. В. Р. Н. З.
Горно - Джумайска
Обл. дирекция
№ 11,40
21. III.
гр. Горна Джумая

Строго поверително
До почитаемо
М-во на вътр. работи и нар.
здраве, бюджетно - контролен
отдел.
София

Доносям Ви, господин Министре, че благодарение на предварително изготвения план за унищожаването на разбойническите банди и съдействието на добрите и доблестни служебни и частни лица, групата нелегални от десет души — Арсо Пандурски, Стою Ковачки, Веса Баракова, Янка Поповска, Стефка Филипова, Славе Константинов, Стоимен Календарски, Асен Чаушки, Ванюша, руснак-болшевик, и Борис Захов — която върлуваше в десната половина на горно-джумайска околия, е унищожена.

За да се даде още по-голям импулс и да се подчертае, че властта цени и възнагражда заслужилите родолюбци и храбърци, моля да ми се отпусне сумата от 450,000 лв.

Областен директор: (п) Хр. Миладинов.“

Дирекция
на
Пловд. област
№ 123
21 март 1944 год.
Пловдив

Лично — строго поверително
До господина
и-ра на вътр. работи и нар. здраве
София

Съгласно указанията, дадени ми от началника на Б. К.

отдел, Г. Трифонов, представям два списъка, съдържащи както следва:

1. Първият — имената на 144 души нелегални от родопския отред „Антон Иванов“, унищожени от чиновете на 2-ра ловна дружина и

2. Вторият — имената на 34 души нелегални от пазарджишка околия, унищожени от 27 пех. чепински полк.

И за главата на вдъхновения поет Христо Кърпачев (в десно) е било зплвтено на убийците 50,000 лв.

Моля нареждането Ви да се преведе направо на 2-ра дивизионна област сумата 7,200,000 лева, за възнаграждение за ликвидираните по първия списък и сумата 1,700,000 лева, за възнаграждение за ликвидираните по втория списък.

Приложение: два списъка.

Областен директор: (п) не се чете.“

В Архива е запазен и документът, с който е обещана голяма награда за главата на прославения партизански командир Славчо Трънски:

„Трънската околия, която до преди присъединяването на новоосвободените земи беше една от най-тихите и мирни околии, населението на която е било винаги с доказано родолюбие и записа светли страници в историята на България, поради проявената от тяхна страна храброст през последната война, водена за обединението на България, съкровена мечта на всеки българин, понастоящем една банда разбойници, подпомогната от екзалтирани типове и от сръбски комунисти—шумци, се стремят с своите действия да създадат смут сред мирното население на същата околия.

За да се внесе успокоение всред самото население и परिра пакостната дейност на подвизаващата се в района на трънска околия разбойническа банда, която напоследък стана дръзка с своите действия и почна да избива безразборно мирни граждани и остави доста много сираци, а напоследък започна да посяга и на невинни деца,

обявява се:

1. *Полицай или цивилен, който посочи, открие или убие водача на разбойническата банда, Славчо Стаменов Савов, от*

с. Бохова, трънско, ще получи еднократно парично възнаграждение от 200,000 лв.

2. Който посочи, открие или убие член от същата банда, ще получи еднократно парично възнаграждение от 80,000 лв.

3. Който посочи, открие или убие ятак-помагач на бандата, ще получи еднократно парично възнаграждение от 10,000 лв.

Време е гражданството на трънска околия да оказва побързо съдействие на властта за унищожаване на тази банда, за да може същата околия да се отдаде на спокойна творческа работа.

Имената на лицата, които спомагат за унищожението на тази банда, ще се пазят в пълна тайна.

От областното полицейско управление.“

„Господин Министре, — пише старозагорският областен директор Владимир П. Златев, — във връзка с борбата по преследване на нелегални, при обиколката Ви в поверената ми област, Вие изрично наредихте, щото за всеки убит или заловен нелегален да бъде заплатена сумата 50,000 лв. на лицата, които са ликвидирали нелегалните.

От 28 т. м. ние сме в акция и в резултат, към днешна дата, имаме убити и заловени повече от 20 души. Тяхното число ежедневно расте. Ръководителят на групата, ген. Сираков, ме уведоми и замоли най-настоятелно, щото още днес да бъде преведена сумата 2,000,000 лева, за да може веднага да строи частите и да изплати следващите се суми на лицата, които са взели активно участие в ликвидирането на нелегалните, още повече, че в заповедта, дадена от военните по преследване на нелегалните, изрично е упоменато, че „за всеки ликвидиран и заловен нелегален ще се брой сумата 50,000 лв.“

Прав е полицаят Златев, като подчертава в края на писмото си:

„Навременното изплащане на тия суми ще има извънредно голямо въздействие върху хората, участвували в преследването на нелегалните, затова, моля Ви най-настоятелно, господин Министре, да бъде отпусната сумата от 2,000,000 лева още днес и препратена на г. генерал Сираков на разположение“ — раздаваните суми наистина имат „голямо въздействие“ върху хората:

Горският пазач Вълко Печурката признава, че лично е отрязал четирите глави, намерени след 9 септември в местността Горна-Решовица, етрополско, и че между другото убил едно четиригодишно детенце пред очите на майка му, като го

хванал за краката и разбил главицата му в едно стебло. А след детето — убил и майката.

Полицаят Иван Вешков свирепствувал, преди да извърши убийствата. Най-любимият му „номер“ бил да просва по гръб голите си жертви, после да рипва върху коремите им и да се върти на пета с подкованите си токове.

Партизанката Сашка, хваната и убита с дърво около село Литаково, е била изнасилена от палачите си през време на изтезанията по поръчка на самия жандармерийски командир, който казал:

— Трябва всички да я изнасилим по веднъж, па после да я пратим на онзи свят!..

Така и направили.

Ето въздействието на наградите, отпускани от защитниците на европейската култура, от устроителите на противосъветските изложби, от героите, чиито международни приятели по-късно твърдеха, че Народният съд, който въздаде всекиму според делата, бил прекомерно строг!

Наградите, убийствата и садизмът на фашистките военачалници, редом с целостната борба на съпротивителното движение, имат не само тоя отрицателен резултат.

Масата на българските войници и офицери, както вече обширно разкрихме, оставаше дълбоко погнушена от престъпленията на шепата предатели, които действуваха от името на всички и петнеха всички. Верно е, че това беше един постепенно нарастващ процес, че самата военна машина, мрежата от предатели и шпиони и терорът в казармите позволяваха възмущението да се изрази в открита акция, само когато такава акция можеше грижливо да се организира, за да разкъса обръча, както е при конспирациите, единичните и групови

Ловната глутница е доволна от своя лов

бегства от казармите или преминаването на страната на партизаните на цели войскови части, докато се дойде до целостното прехвърляне на преобладаващата войнишка и офицерска маса при въстанието на 9 септември. Най-възможна и затова най-многобройна проява на войнишката съпротива срещу фашистките зверства и престъпления бе пасивното саботиране на стръвнишките разпореждания, чрез формално и повърхностно изпълнение, чрез прикриване на забелязаните при преследването партизани, чрез стреляне във въздуха при сражения, чрез изразходване до пълното им привършване на припасите и чрез предаване дори при положения, които са давали пълна възможност за успешна отбрана и нападение.

Тия безбройни просто случаи на пасивно саботиране са карали фашисткото началство да беснува и да излива беса си в нови и нови „строги заповеди“.

„На 24 юни, — пише „твърде бързо — лично поверително“ командирът на държавната жандармерия, наказаният по-късно престъпник ген. Димитров, — нелегални са нападнали мината „Княгиня Надежда“ при с. Гурково, казанлъшко, охранявана от един взвод (40 души войници) от 23 полк с един офицер (учител, мобилизиран) и са успели да обезоръжат и съблекат целия взвод.

Командирът на 8-ма старо-загорска жандармерийска дружина капитан Мишкетов е отишъл на самото място, заедно с заместник-началника на 8-ма дивизионна област и ги е заварил по долни дрехи. Взводът е бил изненадан от нелегалните. *Случаят е много печален и хвърля върху войската ни голямо петно.*

Естествено, че за това голямо нещастие с войниците най-напред ще отговарят взводният командир, взводният под-офицер и часовите, които ще бъдат осъдени от военния съд за въздействие със смъртни и други много тежки наказания. *Предполага се да има предателство от страна на някои миньори и войници.*

Важното е, обаче, че службата се е носила крайно нехайно и хлабаво.

Да се разтълкува случаят на всички, и се обърне внимание, че в жандармерийските и ловни дружини подобна престъпна нехайност ще бъде наказана със смъртни наказания, което ще искам от военния съд. *За мене това е равносилно на учатничество и ятачество.* Да се обърне особено внимание на началстващите лица, офицери и подофицери, да бъдат всякога на поста си при хората си. Да бъдат строги и взи-

скателни, да упражняват постоянен контрол върху хората си. Да се пазят от непознати цивилни лица.

Тази нелегална група трябва в най-скоро време да получи единственото заслужено наказание — да бъде унищожена до крак от близките жандармерийски и ловни подразделения, което поставям като задача на командирите на дружините.“

Но „печалните случаи“ с жандармеристите на генерал Димитров продължават по всички краища на страната. Командирът на 4-та жандармерийска дружина в Шумен донася на началството си с № 198 от 18 юли 1944 година:

Кучетата глождеха трупове на народните герои

„На същата дата към 19 часа, група нелегални от около 40 души, от които три жени, въоръжени с картечници, картечни пистолети, пушки пистолети и бомби, нападат полицейския взвод от 4 отбранителен граничен полк, квартируващ в мелницата, находяща се на шосето Варна—Бургас, между селата Рудник и Дюлино, варненско. Нападението е извършено в момента, когато взводът се е хранел. Същият е бил в състав от един подофицер и 18 войника.

Завръзва се престрелка. От взвода пада убит редникът Марин Иванов Младенов и други пет тежко ранени. *От страна на нелегалните убити и ранени няма. Същите успяват да пленят взвода и след като са задигнали 21 пушки, 480 патрона, 23 раници, едно казанче за готвене, бидон за масло, няколко чифта ботуши, куртки, бричове и шинели, се оттеглят в гората.* Веднага по дирите им бяха изпратени

една рота и един конен взвод от 4. охранителен полк и полицаи от Варна и Бургас, но още не са открити.

Издирването продължава.“

Вбесеният шеф-главорез слага върху донесението на своя шуменски помощник надписа:

„При липса на охрана и осторожност, при липса на командване и контрол, нелегалните винаги ще могат да изненадват военни команди и поделения. Да се прочете служебно писмо № 198 пред всички чиновове, които да си вземат бележка. Подобни грешки от началстващи лица, часови и останалите длъжностни лица ще се наказват с военен съд.“

И разпраща най-новото си разпореждане по частите.

Но ядовете на генерала, причинени от „непредпазливите“ войници не свършват — пловдивският му колега също е раздробен от нова „печална случка“.

„Въпреки дадените от мен досега нареждания, че нелегалните, облечени във военни дрехи, могат да се доближат до некой пост и да го изненадат — това не бе взето предвид, и на 24 т. м. (май 1944 г. б. н.) на гара Калояново, пловдивско, стана една *печална случка*. Към 20.30 часа към гарата се приближили две лица, облечени в подофицерски дрехи и въоръжени, които конвоирали едно цивилно лице — шумкар. Чиновниците от гарата и войниците от поста по охрана ж. п. линия се събрали да видят шумкара. В това време мнимите подофицери и шумкара насочват оръжието си срещу войниците от поста. *И в резултат — началника на гарата ранен, а всичкото оръжие и бойни припаси на войниците от поста взето от нелегалните*. За да не се повтарят случки и пр...“

След като дава редица съвети, от които най-важният е: „да се предупредят всички офицери, подофицери и войници, че бандитите са доста ловки“, пловдивският дивизионен командир заключава:

„За борбата с нелегалните не могат да се дадат образци. Всеки началник и подчинен трябва да гори от желание действията му да бъдат успешни и съобразно обстановката да си изработи сам начин на действие...“

Няма що — българските войници действително гореха от желание действията им да бъдат „успешни съобразно обстановката“ и сами намираха най-правилните „начини на действие“. От следващите два документа на същия генерал личи, как подчинените му са изпълнили съветите:

„На 3. VIII. т. г. към 17:30 часа група от 50 нелегални нападнали полувзвода от 10 ловна дружина, разположена на